

Hartl Jánosné

Településüzemeltetés. Városgazdálkodás.

A követelménymodul megnevezése:

Települési környezetvédelmi technikus és természet- és környezetvédelmi technikus feladatok

A követelménymodul száma: 1242-06 A tartalomelem azonosító száma és célcsoportja: SzT-023-50

TELEPÜLÉSÜZEMELTETÉS. VÁROSGAZDÁLKODÁS

ESETFELVETÉS – MUNKAHELYZET

A lakosság a települési önkormányzatokat számos feladat elé állítja. Ahhoz, hogy mindennapi életünket zavartalanul élhessük nagyon szerteágazó, sokféle szolgáltatásra van szükségünk. Ma már (majdnem) mindenki számára megszokott dolog, hogy összkomfortos lakásokban élhet, jól szervezett közlekedés segítségével juthat el az iskolába vagy a munkahelyére. Legyen szó akár az egészségéről, pihenéséről, művelődéséről van hová forduljon, ahol szakszerű ellátást és segítséget kap. Mindezeknek a biztosítása nagy szakértelmet és körültekintést igényel.

A "Településüzemeltetés. Városgazdálkodás" jegyzet segítséget kíván nyújtani ahhoz, hogy részletesebben megismerje azokat a szolgáltatásokat, amelyek nélkül a mai rohanó világban nem tudnánk megfelelően feladatainkat teljesíteni, kipihenten és időben a munkába érni, szabadidőnket tartalmasan eltölteni, tanulni, művelődni.

A jegyzet feladatának, vagy a tanárától kapott feladat segítségével tudjon meg többet lakóhelyéről! Melyek azok a területek, ahol Ön változtatásokat, fejlesztéseket javasolna, ha településének önkormányzatánál dolgozna? Milyen korszerűbb szolgáltatások bevezetését tartaná szükségesnek?

A jegyzet terjedelmi okokból nem tér ki részletesen minden üzemeltetési és fenntartási feladatra. Igyekeztünk azokat kiválasztani, melyekről tapasztalataink szerint viszonylag kevesebb tankönyvi forrás áll rendelkezésre.

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

ALAPFOGALMAK – KÖZSZOLGÁLTATÁSOK RENDSZERE

A településüzemeltetés és városgazdálkodás a települések lakosságának sajátos helyi igényeinek kielégítését, a települések zavartalan működésének a biztosítását célzó tevékenységek összességét jelenti. Ezek nagyobb része **szervezett közösségi** tevékenység ún. **kommunális szolgáltatások**. A településüzemeltetés tényleges feladatait, a kommunális szolgáltatásokkal szembeni közösségi igényeket számos (külső és belső) tényező befolyásolja, pl.:

- a település nagysága,
- a település területi adottságai,
- a település jellege,
- a lakosság életszínvonala,
- az infrastrukturális létesítmények kiépítettségének mértéke és színvonala,
- a lakosság összetétele,
- a szolgáltatás kívánt színvonala,

A településüzemeltetés tartalma tehát minden településnél mást jelenthet, a valóságban azonban az igények és feladatok nem állnak nagyon távol egymástól. A megvalósítás módjában vannak különbségek, melyeket a kivitelezésre biztosított források nagysága, a választott technológia különbözősége, a működtetés sajátos feltételei eredményeznek. **A településeken jelentkező lakossági igényeket csak szervezett, összehangolt formában lehet gazdaságosan és folyamatosan kielégíteni úgy, hogy közben a lakosság érdekei ne sérüljenek.**

Azok a szolgáltatások számítanak közszolgáltatásnak, amelyek megszervezése az állam, helyi szinten a települési önkormányzatok feladata. A közösségek minden tagja azonos feltételek mellett veheti ezeket a szolgáltatásokat igénybe és a közszolgáltatásból történő kizárás csak jogszabály alapján lehetséges.

Közszolgáltatások kettős jellege¹

A közszolgáltatásokra jellemző a kötelező és a kényelmi jelleg. A kettő közül a legtöbb település esetében a kötelező jelleg a meghatározó.

Kötelező jelleg

Azokra a szolgáltatásokra jellemző, melyek igénybevétele közösségi, lakossági érdekek és műszaki biztonsági okok miatt kötelező. Ilyenek pl. közegészségügyi-, élet- és vagyonbiztonsági, szolgáltatások. Ezek igénybevétele érdekében hatósági eszközök is alkalmazhatók. A legtöbb településen kötelező jellegű szolgáltatásnak számít a szemétszállítás, szennyvízkezelés, kéményseprés (tűzbiztonsági okok). Más szempontból egyes közszolgáltatásokat tartósan (energia, ivóvíz,) másokat alkalmoszerűen vagy egyszeri jelleggel (vasút, posta) veszik igénybe a fogyasztók.

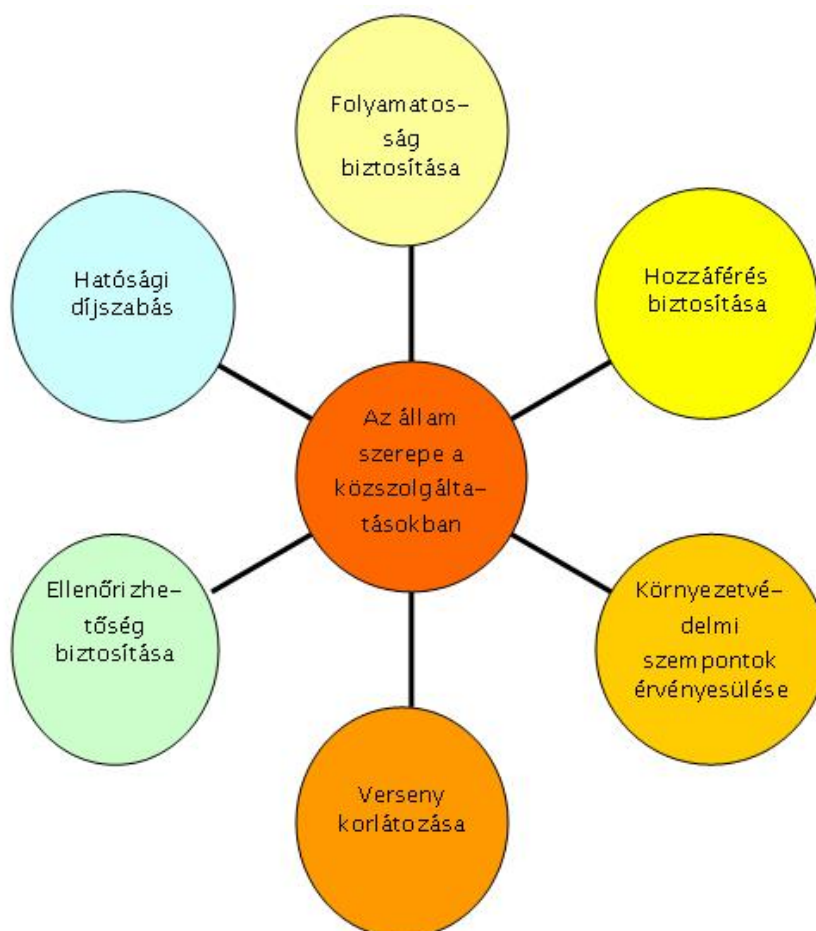
Kényelmi jelleg

Elsősorban a fejlett nagyvárosokra jellemző, hogy a lakosság életszínvonalának, életmódjának javulásával párhuzamosan egyre több kényelmi jellegű szolgáltatásra van igény. Ezek aztán az idő múlásával már kötelező szolgáltatássá lépnek elő. A technikai színvonal fejlődése egyre több kisebb településen is lehetővé teszi a korszerű, kényelmi jellegű közszolgáltatások bevezetését.

¹ Berczik András, Dr. László Tivadar, Pataky Tibor: városgazdaságtan. Műegyetemi Kiadó 1994. 13. oldal

1. Közszolgáltatások sajátosságai

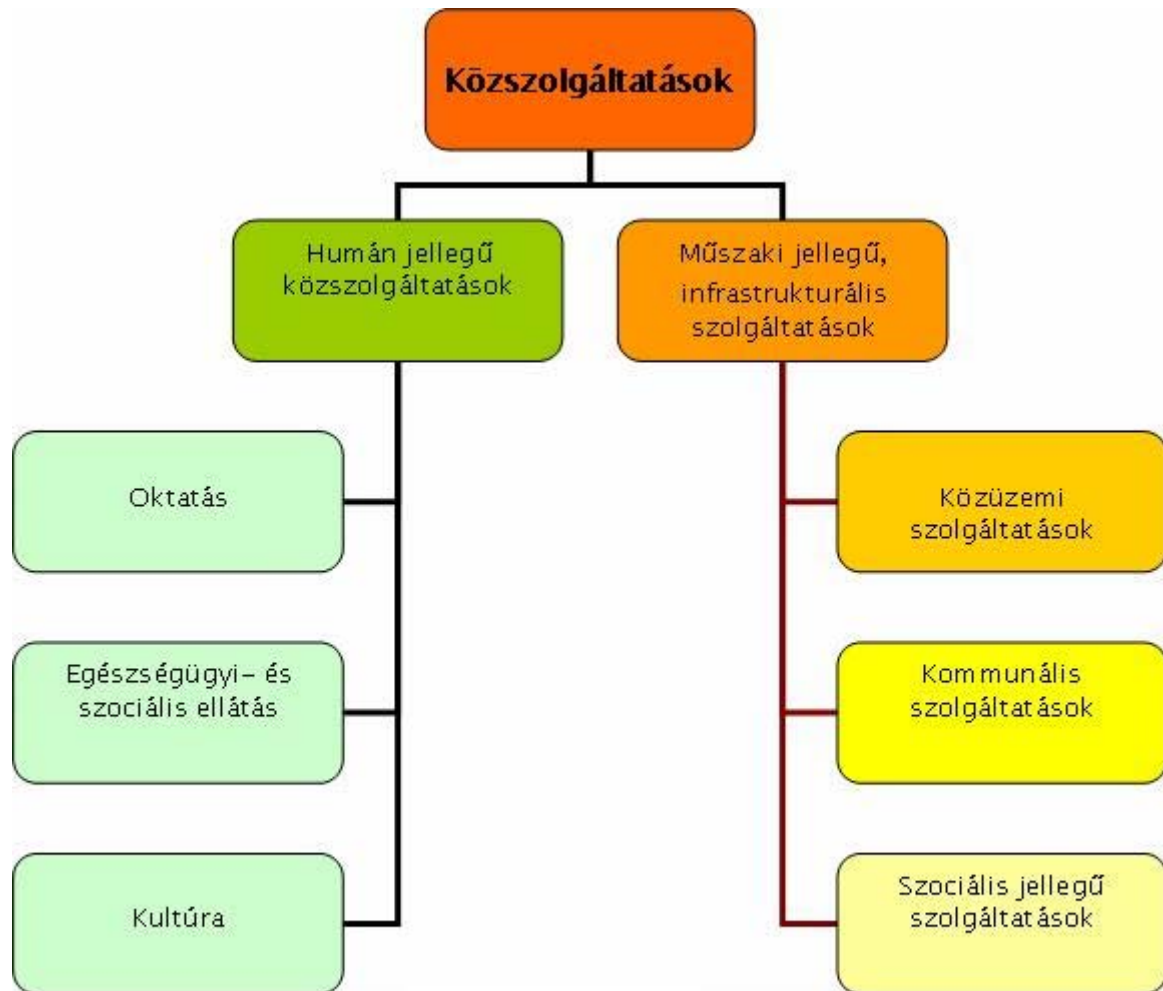
- a szolgáltatás folyamatos biztosítása az állam/önkormányzatok kötelező feladata,
- ki nem zárhatóság,
- közszolgáltatáshoz való jog minden állampolgár alapjoga (EU-ban),
- a még elégséges szolgáltatás biztosítása minden állampolgár számára,
- hatósági díjszabás,
- állandó versenyhelyzet
- folyamatos ellenőrzés és átláthatóság,

1. ábra. Az állam szerepvállalása a közszolgáltatások rendszerében

A közszolgáltatások rendszerére jellemző az állami szerepvállalás csökkenése, de a folyamatos állami befolyásolás lehetőségére a fogyasztók érdekeinek védelme miatt szükség van. Az állam közszolgáltatásokban szabályozási feladatot lát el, meghatározza a szolgáltatás tartalmi követelményeit, a feladatellátás szakmai, tárgyi és személyi feltételeit.

A közszolgáltatások egy része **jogosultsági alapon** vehető igénybe, pl. oktatás, egészségügyi ellátás. Az állam csökkenő szerepvállalása lehetővé teszi az önkormányzatok mellett a magánszektor (megbízás / megállapodás) és a civil szervezetek (nonprofit szervezetek) feladatvállalását. A lakosoknak illetve a fogyasztóknak lehetősége nyílik a számukra megfelelőbb szolgáltató kiválasztására.

2. ábra. Közszolgáltatások rendszere

Közüemi/közműves² (ún. hálózati) szolgáltatások (Egyéni fogyasztású közszolgáltatások)

- energiaellátás, világítás,
- közműves ivóvíz szolgáltatás,

² Közművek: központi berendezésekkel rendelkező elosztó és gyűjtő vezetékrendszerek, valamint az ezekhez tartozó létesítmények, melyek a fogyasztók víz-, villamosenergia-, hő- és gáz ellátásával, szennyvízelvezetésével, és a távközléssel kapcsolatos időszakos vagy folyamatos igényeit kielégítik. A távközlés ugyan nem tekinthető közműnek, de a vezetékess távközléshez tartozó alépítmények a műszaki tartozékaikkal a közművezetékekkel együtt azonos besorolásba tartoznak.

- csatornaszolgáltatás, csapadékvíz elvezetés, szennyvízelvezetés,
- vizek kártételei (településeket érintő) elleni védekezés
- gázoszolgáltatás,
- távhő szolgáltatás,
- városi, közösségi közlekedés (tömegközlekedés),
- közutak fenntartása,
- vasút,
- hírközlés és postai szolgáltatás,
- telefon (mobiltelefon),
- televízió, rádió jeltovábbítás (kábeltévé),
- internet szolgáltatás,
-

Kommunális szolgáltatások (közérdekű, közösségi célú közszolgáltatások)

A./ Településegészségügyi szolgáltatások

- köztemetők fenntartása,
- településtisztasági szolgáltatások (az ingatlanokon keletkező folyékony hulladékok gyűjtése, szállítása, ártalmatlanítása),
- köztisztasági szolgáltatások (az egyes ingatlanok, valamint a közterületek tisztítása, a települési szilárd hulladék kezelése, ártalmatlanítása, hasznosítása, hó- és síkosság-mentesítése és pormentesítése),
- közparkok és zöldfelületek fenntartása,
- kéményseprési és tüzeléstechnikai feladatok,

B./ Önkormányzatok időszakosan ellátandó feladatai

- kártevőirtás,
- parlagfűirtás,
- szúnyoggyérítés,

C./ Lakás- és épületgazdálkodás

- épületfenntartás,
- védett épületek fenntartása és hasznosítása,

A kommunális szolgáltatások biztosítása az önkormányzatok kötelező feladata. A kötelezettség alanyában különbözik a közüzemi szolgáltatásoktól. Főbb jellemzőiben megegyeznek a közüzemi szolgáltatásokkal (szolgáltatási kötelezettség, hatósági ár, legkisebb költség elve, tulajdonosi beavatkozás).

2. Közszolgáltatások szervezeti formái

Műszaki/anyagi közszolgáltatások szervezeti

- gazdasági társaság,

- közüzem,
- koncessziós társaság.

Gazdasági társaság

- az állam által biztosítandó közszolgáltatási feladatokat látnak el,
- a szolgáltatás folyamatos biztosítása,
- tevékenységük engedélyhez kötött, az adott szolgáltatásra való alkalmasságukat ellenőrzik,
- szolgáltatási árait szabadon határozhatja meg,
- monopolhelyzet,
- saját nevében vállalhat kötelezettségeket és szerezhet jogokat,
- szabadon gazdálkodik vagyonával,
- a társaság tulajdonosai felelnek a társaság tartozásaiért,
- tevékenységét a piachoz igazítja,
- szerződéskötési kötelezettség a fogyasztóval,

A közüzemi szolgáltató

- köztulajdonú gazdálkodó szervezet,
- közüzemi szerződés alapján szolgáltató,
- feladata a megfelelő mennyiség és minőség biztosítása,
- hatósági ár profitmaximalizálás (lakosság számára elérhető ár biztosítása),

Koncessziós társaság

Koncesszió fogalma

Az állam a kizárólagos tulajdonában, illetve a helyi önkormányzat a törzsvagyonába tartozó, törvényben meghatározott vagyontárgyainak működtetését vagy a kizárólagos hatáskörébe tartozó jogok gyakorlását átadja. Ennek jellemzői:

- nyílt pályázati eljárás,
- visszterhesen³ (Visszterhes szerződés, amelyben bizonyos szolgáltatás nyújtása fejében valamilyen (pénzbeli, dologi, vagy egyéb) ellenszolgáltatás jár.),
- visszavonható,
- a használati jogot megszerző köteles a koncessziós szerződésben foglaltaknak megfelelően biztosítani a működtetést,
- a koncessziós társaság nem szerzi meg az állami, vagy önkormányzati vagyon tulajdonjogát,
- a koncessziós társaság a megszerzett használati jogát nem idegenítheti el és nem adhatja át más gazdasági társaságnak,

A képviselő-testület joga, kötelezettsége

³ Mindkét fél részéről vagyoni juttatást, illetve kötelezettség vállalását kikötő ügylet.
<http://www.kislexikon.hu/vsszterhes.html>

- meghatározza a közszolgáltatások körét,
- meghatározza a szolgáltatás mértékét és módját,
- ellenőrzés
- szabályozás,

Humán közszolgáltatások szervezetei

- **közüntézmény** (közpénzekből gazdálkodó köztulajdonban álló, nagyrészt ingyenes szolgáltatást nyújtó szervezet, pl. oktatás, egészségügyi ellátás), - létrehozása, működtetése közhatalmi feladat. (A közoktatási, szakképzési, felnőttképzési, a szociális, gyermek- és ifjúságvédelmi, közgyűjteményi, közművelődési, egyéb szellemi közszolgáltatást, gazdasági-, pénzügyi-műszaki ellátást végző költségvetési szerv.)
- **közüntézet** (Az egészségügyi, felsőoktatási, tudományos kutatási, fejlesztési, művészeti, környezetvédelmi, természetvédelmi, vízügyi, sportcélú, informatikai közszolgáltatást végző költségvetési szerv.),
- **magánintézet/vállalkozó közüntézet** (Egészségügyi, felsőoktatási, tudományos kutatási, fejlesztési vagy művészeti közszolgáltatást végezhet.)

Úgy a műszaki, mint a humán szolgáltatás biztosítható köztulajdonú- vagy magán szervezet megbízása által.

TELEPÜLÉSÜZEMELTETÉS – VÁROSGAZDÁLKODÁS FOGALMA

3. A településüzemeltetés területei

A településüzemeltetés területei minden településre érvényesen nincsenek pontosan meghatározva. Ennek az oka, hogy minden településen eltérő az életszínvonal, eltérőek a lakossági szükségletek, a megvalósítás műszaki feltételei. Bizonyos szolgáltatásokra nagyobb igény mutatkozik, másokra pedig alig van szükség.

A település területével kapcsolatos feladatok

- területgazdálkodás,
- telekalakítás,
- zöldterület-gazdálkodás,
- parkosítás,
- parkolási rend,

Építményekkel kapcsolatos

- lakásgazdálkodás,
- épületfenntartás,
- önkormányzati tulajdonú ingatlanok fenntartása,
- kéményseprési és tüzeléstechnikai feladatok

Közmű/közüzemeli szolgáltatások

- energiaellátás,
- gáz és olaj,
- távfűtés,
- közvilágítás,
- vízellátás,
- szennyvízelvezetés és - tisztítás,
- vizek kártételei elleni védekezés,
- városi/közösségi közlekedés és úthálózat (hidak, járdák felügyelete,)
- taxi szolgáltatás,
- garázsszolgáltatás,
- vezetékes távközlés,

Település-egészségügy kommunális szolgáltatásai

- levegőtisztasági feladatok,
- köztisztaság,
- településtisztaság,
- temetkezés,
- kártevőirtás,
- szúnyoggyérítés,
- parlagfűirtás.

Egyéb üzemeltetéssel kapcsolatos feladatok

- útügyi, vízügyi kistérségi környezetvédelmi hatósági feladatok,
- önkormányzati tulajdonú termőföldek haszonérbe adása,
- közhasznú foglalkoztatás,
- közmunkaprogram szervezése
- közhasznú szerződéssel ellátott feladatok ellenőrzése,
- közműnyilvántartás vezetése,

Közterület-felügyelet feladatköre

- közterület-használatok és közterületen folytatott tevékenységek ellenőrzése,
- közterület rendjére és tisztaságára vonatkozó jogszabályok által tiltott tevékenységek folytatásának megelőzése, megszüntetése,

Közreműködés az alábbi feladatokban

- épített és természeti környezet védelme,
- önkormányzati vagyon védelme,
- közrend, közbiztonság védelme,
- köztisztaságra vonatkozó jogszabályok betartásának ellenőrzése,
- állategészségügyi és ebrendészeti feladatok ellátása,

Vagyonkezelési és fejlesztési feladatok

- önkormányzati vagyon kezelése (nyilvántartás, hasznosítás),
- fejlesztési koncepciók (irányelvek), fejlesztési tervek, kezelési tervek kidolgozása,

- idegenforgalmi fejlesztési feladatok.

Településüzemeltetés nem szűkíthető le csupán az igények műszaki kielégítésére, annál sokkal összetettebb feladat. További kapcsolódó feladatokat foglal magába, mint pl.

- erőforrások felmérése,
- ráfordítások optimalizálása,
- egészségügyi, esztétikai szempontok figyelembe vétele,
- környezet védelme,
- emberhez méltó környezet megteremtése,

4. A településüzemeltetés sajátos vonásai

Az esetek többségénél a fogyasztónak nincs választási lehetősége, egyes közszolgáltatók monopolhelyzetben vannak. Napjainkban elindult egy jelentős mértékű javulás, mivel egyre több szolgáltató jelenik meg, amely egy egészséges versenyhelyzetet teremt.

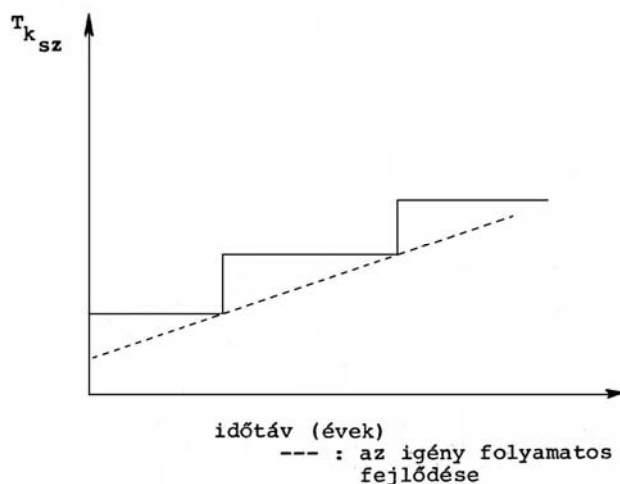
A településüzemeltetés sajátosságai:

- a kommunális szolgáltatások létesítményei nagy területigényűek,
- (közműlétesítmények, hulladéklerakó),
- nagy beruházási költség,
- a működtetés költségeit a beszedett díjak nem fedezik, központi erőforrást is igényel,
- meghatározó kapcsolat a településrendezéssel,
- meghatározó kapcsolat a településképpel,
- állandó készenléti szolgálat (üzemzavar gyors elhárítása),
- a szolgáltatások nyújtását biztosító feltételek megteremtésekor figyelemmel kell lenni a folyamatosan növekvő igényekre.

A **közösségi igények** – lakossági, közintézményi, gazdasági szervezetek által támasztott – településenként eltérőek lehetnek, de közös jellemzőjük, hogy **időben folyamatos növekedést mutatnak**. Jellemző továbbá, hogy újabb és újabb **fogyasztói szokások alakulnak ki**, terjednek el.

A növekvő fogyasztói igényeket az egyes beruházásoknál figyelembe kell venni ahhoz, hogy néhány év múlva elkerülhetők legyenek a bővítések. Számítani kell arra, hogy újabb és nagyobb kapacitású létesítményeket kell kialakítani. A tervezés során biztosítani kell ezeknek az új létesítményeknek a meglévő rendszerbe történő utólagos bekapcsolását.

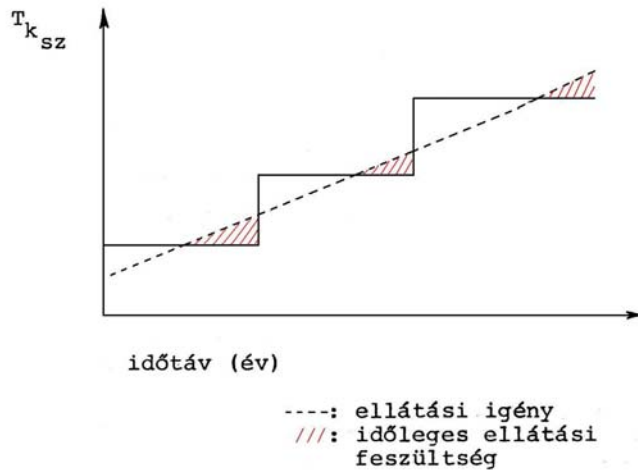
A beruházások során a létesítmények kapacitását valamivel mindig nagyobbra méretezik a tényleges igényeknél, számítva a település növekedésére. A közműfejlesztéseknél alkalmazott túlságosan nagy kapacitás felesleg a beruházási és a későbbi üzemeltetési költségeket hatalmas mértékben megnöveli. Ezek a költségek az újabb fogyasztók belépésével csökkennek. Ellenkező esetben, ha a fogyasztói igények meghaladják a közművek kapacitását, időleges ellátatlanság keletkezik. A beruházások során tehát érvényesül a lépcsőzetes fejlesztés, így a szükségletek és a rendelkezésre álló kapacitás között időleges feszültségek keletkeznek. Ezt a jelenséget szemlélteti a 3. és a 4. ábra.

3.ábra. A szolgáltató kapacitás (T_{ksz}) lépcsőzetes fejlesztésének sémája⁴

A kommunális szolgáltatások létesítményeit már a jövőben várható fogyasztásra kell méretezni, mivel a gépi berendezések nem tudnak a folyamatos igényekhez alkalmazkodni. A gyakorlatban lépcsőzetesen megelőlegezve bizonyos kapacitásfelesleggel számolnak a beruházók.

⁴ Berczik András, Dr. László Tivadar, Pataky Tibor: városgazdaságtan. Műegyetemi Kiadó 1994. (3.,4.,5.,ábra.) 22, 25, 26. oldal

4. ábra. Az átmeneti ellátási feszültség kialakulása

Míg a 3. ábra az ideális állapotot (a fejlesztés megelőzi a tényleges fogyasztási igényeket) szemlélteti, addig a 4. ábra azt az esetet, amikor átmeneti ellátatlanság jelentkezik.

5. ábra. A ráfordítás fajlagos költségeinek (k) csökkenése a T_{ksz} szolgáltatási kapacitás lépcsőzetes növekedése esetén

A fajlagos ráfordítási költségek hullámszerűen alakulnak.

TERÜLETHASZNÁLAT

A települési önkormányzatok egyik kiemelkedően fontos feladata a földterülettel való gazdálkodás. Napjainkban egyre nagyobb kincs a mezőgazdálkodásra alkalmas termőföld. A települések terjeszkedése, az infrastrukturális létesítmények nagy helyigénye, az autópályák és elkerülő utak, a település szélére épített bevásárlóközpontok komoly veszélyt jelentenek a még szabad földterületekre nézve.

A másik oldalról viszont szükség van a településeket érő környezeti ártalmak csökkentése miatt az elkerülő utakra, a munkalehetőséget is kínáló szupermarketekre és az ipari létesítményekre is. Nagy felelősséggel jár annak eldöntése, hogy a település területén belül melyik területet, milyen célra használják.

5. Megfelelő területhasználatok kialakítása

A földterületek funkciói – A termőföld hasznosításának szabályai

A földterületek elsődleges funkciója a mezőgazdasági hasznosítás → az emberi élelmezés közvetlen vagy közvetett módon történő szolgálata. Emellett a föld fontos természeti javak forrása, szolgálja nyersanyagok kitermelését vagy megtermelése (pl. energiaültetvények).

A lakosság számára biztosítja a letelepedést, az ellátást és termelést biztosító létesítmények és hálózatok helyigényét.

A **fenntartható területgazdálkodás** a kiegyensúlyozott társadalmi fejlődést segítő, ésszerű gazdálkodási követelmények megvalósulását jelenti.

Sajnálatos módon a termőföld mezőgazdasági célú hasznosítása napjainkban háttérbe szorult, jelentős nagyságú területeket vontak ki a rendszeres művelés alól. Napjainkban a termőföld sokat veszített az értékéből. Ha ez a tendencia nem változik, akkor az a veszély fenyeget, hogy csak, mint terület fog felértékelődni és a települések tovább terjeszkednek. A termőföld védelmét⁵, a más célú hasznosítások korlátozását törvényi eszközökkel is támogatják.

Törvényi szabályozás céljai:

- hasznosítás kötelezettségének előírása,
- lehetőség a termelés szüneteltetésére és a szüneteltetés körülményeinek szabályozása,
- termelés szüneteltetésének elrendelése az állam részéről,

A törvény elrendeli a termőföld művelési ágak megfelelő⁶ hasznosítását, vagy a termelés folytatása nélküli talajvédelmi előírások betartását.

Területgazdálkodás információs háttere

Állami földnyilvántartás

Településenként tartja nyilván a kül- és belterületeket.

⁵ Földvédelem= a termőföld mennyiségi védelme

Talajvédelem=a termőföld minőségi védelme

⁶ A termőföld más célú hasznosításáról akkor beszélünk, ha a művelési ágak megfelelő hasznosítástól úgy térnek el, hogy a terület további mezőgazdasági hasznosításra alkalmatlanná válik, pl. külterületi termőföld belterületbe vonása. Erre csak hatósági engedéllyel van lehetőség.

A telekkönyv

A telekkönyv az ingatlanra vonatkozó tulajdonjog, használati és más jogok nyilvántartására szolgál, a földhivatalok vezetik. A tulajdoni lapok tartalmazzák a földrészletek műszaki adatait, a tulajdonosok és jogosultak jogcímeit és ezek részleteit, a jelzálogbejegyzéseket és egyéb lényeges terheket és tényeket.

Tulajdoni lap - szemle
2000. 10. 25. 09 : 25 : 10

I. RÉSZ

megnevezés	terület m ²	szobák száma	eszméi bányád egység/E61
lakás	51	2	0
Bejegyző határozat: 9892/1999/1999.01.18.			

II. RÉSZ

3. hányad: 1/1
jogcím: vétel
Bejegyző határozat: 10235/1999/1999.08.08.
jogállás: tulajdonos
név: Gábor Áron
szül.: 1955.01.01.
a. név: Kiss Gizella
cím: 1223 BUDAPEST XXII. KER. Vadkirág utca 14. 2. emelet ajtó: 13.

III. RÉSZ

1. bejegyző határozat: 7690/1/1999/1999.12.01.
jelzálogjog: 312000 Ft, azaz háromszáztízennyolcezer Ft tőketartozás és járulékaik erejéig
jogosult:
név: FŐVÁROSI ILLETÉKHIVATAL
cím: 1054 BUDAPEST V. KER. Bajcsy-Zsilinszky út 36-38.

TULAJDONI LAP VÉGE

6. ábra. A tulajdoni lap három része

A telekkönyv „A” birtoklapja tartalmazza:

- az ingatlan művelési ága,
- az ingatlan fekvése és területe,
- használati jogosultsága,

A telekkönyv „B” tulajdoni lapja tartalmazza (tulajdonosra vonatkozó információk):

- a tulajdonos adatait,
- tulajdoni hányadát,
- megszerzési jogcím,
- elő- és visszavásárlási jog, stb.

A telekkönyv „C” teherlapja tartalmazza:

- az ingatlan terhelő jogokat (pl. jelzálog),
- építésügyi hatóság kötelezettséget előíró határozatait

A tulajdoni lapnak két formája létezik, a **szemle és a teljes másolat**. A szemle az ingatlan jelenlegi adatait tükrözi, a teljes pedig tartalmazza az ingatlan teljes előéletét, a már törölt tulajdonosok neveit, a törölt terheket, egyéb bejegyzett változásokat.

2002-ben bevezetésre került a biztonsági elemekkel ellátott, biztonsági papíron történő hiteles tulajdoni lap másolat szolgáltatás, a visszaélések lehetőségének csökkentése, a vagyonbiztonság növelése, valamint a nagy értékű károkozások visszaszorítása érdekében.

7. ábra. A biztonsági elemekkel ellátott tulajdoni lap

A nyomtatást követően a tulajdoni lap másolat lapjait összetűzik, majd az átpántoló címkével a tűzést leragasztják.

Az ingatlanokkal kapcsolatos térképi változások (pl. megosztás) vezetése az ingatlan-nyilvántartási térképen történik. Az **ingatlan-nyilvántartási térkép** – mely településenként, térképszelvény felosztásban készül – tartalma az ingatlan-nyilvántartás szempontjából a következő:

- település neve, térképszelvény száma,
- település, fekvés, földrészlet határvonala,
- helyrajzi szám,
- épület, építmény,
- alrészlet, művelési ág, minőségi osztály, mintatér, utca, házszám

A térképet és tulajdoni lapot egyaránt érintő változásokat csak egymással összhangban lehet átvezetni.

A térkép belterület esetében 1:1000 vagy 1:2000, külterület esetében 1:4000 méretarányban készül.

Területhasználatok

Magyarországon a területhasználatokat "Az országos településrendezési és építési követelményekről" szóló 253/1997. (XII. 20.) Kormányrendelet, valamint 182/2008. (VII. 14.) Korm. rendelet az országos településrendezési és építési követelményekről szóló 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet módosításáról nevesíti és csoportosítja. A területhasználatokat az alábbi összefoglaló táblázatban tanulmányozhatja.

Területhasználatok		
Építési használatra (beépítésre) szánt területek	Lakóterület	nagyvárosias, kisvárosias, kertvárosias, falusias
	Vegyes	településközpont és központi vegyes terület
	Gazdasági	kereskedelmi, szolgáltató és ipari
	Üdülőterület	üdülőházas ⁷ , hétvégi házas
	Különleges terület	nagy bevásárlóközpont és kereskedelmi célú, vásár, kiállítási és kongresszusi terület, oktatási központok területe, egészségügyi (kórház, szanatórium, gyógyszálló, gyógyüdülő stb.), nagykiterjedésű sportolási célú, kutatás-fejlesztés, megújuló energiaforrások (pl. szél-, napenergia) építményeinek területe, állat- és növénykert, temetők, nyersanyaglelőhelyek (bányák) telkeinek, építményeinek területe, honvédelmi terület, hulladékkezelők, és lerakók és épületnek minősülő közlekedési építmények területe.
Beépítésre nem szánt terület	Közlekedési- és közműelhelyezési, hírközlési	
	Zöld	
	Erdő	védelmi erdő, gazdasági, egészségügyi, szociális és turisztikai erdő, oktatási-kutatási erdő,

⁷ Üdülőházas területen olyan épületek, táborok helyezhetők el, amelyek méretük és infrastrukturális felszereltségük alapján alkalmasak hosszabb tartózkodásra. Több üdülőegységet tartalmaznak. A hétvégi házas területen legfeljebb két üdülőegység helyezhető el.

	Mezőgazdasági	kertes mezőgazdasági, általános mezőgazdasági
	Vízgazdálkodási	a folyóvizek medre és partja, az állóvizek medre és partja, a folyóvizekben keletkezett, nyilvántartásba még nem vett szigetek, a közcélú nyílt csatornák medre és partja, a vízbeszerzési terület (védett vízbázis) és védőterületei (hidrogeológiai védőidom)
	Természetközeli	
	Különleges	egészségügyi területek (szanatórium, gyógy szálló, gyógyüdülő stb.), nagykiterjedésű sportolási célú területek (golfpálya, lovaspálya stb.), a kutatás-fejlesztés, a megújuló energiaforrások hasznosításának céljára szolgáló területek, állat- és növénykertek területei, temetői területei, nyersanyaglelőhelyek, honvédelmi és katonai, valamint nemzetbiztonsági területek

8. táblázat. Területhasználatok csoportosítása

Szokás a területhasználatokat más szempontból is csoportosítani, pl. érzékenység vagy esztétikai érték szerint.

Területhasználat típusok	Esztétikai érték
Rendkívül intenzíven használt területek (beépített területek, intenzív mg. területek)	1
Intenzív mg. területek fák és fasorok nélkül (szántók, gyepek)	2
Magas gyümölcsösök, gyeppek	2.5
Alacsony intenzitású fátlan mg. felületek, területek, vizes területek, alacsony intenzitású gyepek, termelési célú erdők	3
Extenzíven hasznosított fátlan mg. területek, tavak, száraz gyepek	4
Intenzív mg. területek fák és fasorok nélkül (szántók, gyepek)	5
Mg. hasznosítás nélküli területek, szórtan alacsony fákkal vagy extenzív gyümölcsösök	6
Mg. hasznosítás nélküli területek, fákkal cserjékkel	1

9. táblázat. Területhasználatok esztétikai értéke

Övezeti besorolás

A területhasználati egységeket közterületekre és közterületnek nem minősülő területekre oszthatók. Azon belül a beépítésre szánt területeket építési övezetekbe, és a beépítésre nem szánt területeket övezetekbe kell sorolni.

Az övezetek kialakításának célja az azonos jellegű és azonos funkciójú területek egységes szabályozásának megvalósítása, vagyis az azonos övezeten belül lévő telkeket azonos építési jogok és kötelezettségek illessék meg.

Gyakran meghatározzák az építési övezetekre és az övezetekre az alábbiakat is:

- a felhasználás kizárólagosságát,
- a helyi sajátosságok megőrzése vagy kialakítása érdekében a telkek legkisebb szélességi és mélységi méretét, az építészeti karakter jellemzőit,
- a nyomvonal jellegű építmények és műtárgyaik kialakítására vonatkozó előírásokat

A közművesítettség szempontjából teljes közművesítettségnek minősül, ha legalább a közműves villamosenergia -szolgáltatás, a közműves ivóvíz-szolgáltatás, a közműves szennyvízelvezetés, továbbá a közműves vagy fedett árokrendszerű csapadékvíz-elvezetés biztosított.

6. Zöldmezős és barnamezős beruházások

A **zöldmezős beruházások** alatt a zömében mezőgazdasági vagy erdészeti használat alatt álló vagy arra alkalmas területek ipari, gazdasági és társadalmi célú használatbavételét értjük.

Az elmúlt évtizedek alatt a beruházások jelentős hányada érintette az ilyen jellegű területeket, veszélyeztetve ezzel természetes élőhelyeket. A városokat övező bevásárló- és ipari parkok között több olyat lehet találni, amelyik jó minőségű mezőgazdasági területeken létesültek. Tenni kell azért, hogy az ilyen zöldmezős beruházásokra ne kerüljön sor. Főleg addig, míg a városok, települések belterületein vannak üres területek és leromlott állapotú, használaton kívüli épületek.

A **barnamező** a városi szövet minden olyan, alulhasznosított területe, amely eredeti funkcióját nem, vagy csak hiányosan tölti be. Ebben az értelmezésben a **barnamezős beruházás** a zöldmezős beruházás ellentétéként jelenik meg. A jellemzően alulhasznosított területek korábban általában ipari-, katonai- (volt szovjet laktanya), esetleg lakó- vagy egyéb funkcióval rendelkeztek. Ezek hasznosítása jelentős lépés lehet a város revitalizációja és a városi vérkeringésbe való ismételt bekapcsolása szempontjából.

Mivel ezek a területek számos környezeti, társadalmi és infrastrukturális nehézségekkel terheltek nagy kihívást jelentenek a beruházók számára. Az utóbbi években számos pályázati lehetőséget kínálkozott az ilyen jellegű beruházások támogatására. Ennek köszönhetően városok, így pl. Budapest „rozsdáövezeteiben” – a korábbi ipari-katonai hasznosítású területeken – számos fejlesztés zajlott. Ezek között voltak lakáscélú fejlesztések, számos lakópark, irodaház és ipari-logisztikai létesítmény. Jelentős a területek kulturális és rekreációs célú hasznosítás is.

10. kép. Az Arena Plaza – a régió legnagyobb kereskedelmi létesítménye – a városközponthoz közeli régi ügető helyén megvalósult barnamezős beruházás.

11. kép. Szemet gyönyörködtető fásítás és az utakat szegélyező fasorok.

A barnamezős beruházások esetében szóba jöhető területek általában jelentős környezeti károsodásokat szenvedtek. A területek újrahhasznosítása előtt a talaj és talajvíz szennyeződését kell felszámolni, **kármentesíteni** kell. Nagy előnyük, hogy nagy kiterjedésű, a város belső részén, közlekedési folyosók közelében helyezkednek el.

Hazánkban is szép számmal található **műemléki védelem alatt álló régi gyárépületek**, melyeket meg lehet menteni oly módon, hogy egy részüket vagy teljes egészében irodai, de még lakás célra is hasznosítanak. Kihhasználva ezeket az adottságokat különleges, értékes beruházások valósíthatók meg.

A barnamezős beruházás – a barnamezők rehabilitálásának társadalmi és gazdasági előnyei

- a területtakarékosság, a zöldmezős beruházások általi új területek igénybevételének visszaszorítása,
- a meglévő épületek hasznosítása,
- a szennyezések terjedésének megszüntetése, területek kármentesítése,
- a rendezett területek és a környező területek értéke megnövekszik,
- csökkennek a városüzemeltetési költségek,
- a barnamezős területek miatt kialakult településszerkezeti és városkép problémák megoldódnak,
- javulnak az életkörülmények, egészségesebbé válik a környezet,
- új munkahelyek teremtése.

Feladat

A leírtakból kiderül, hogy mennyire összetett feladat egy településen az egyes funkciók helyének a meghatározása, az infrastrukturális létesítmények elhelyezése. Óvni kell a termőföldet és a természeti értékeket, ugyanakkor a lakosság megtartása szempontjából az egyik legfontosabb feladat a munkahelyteremtés.

Ismerje meg és értékelje lakóhelyének területhasználatát! Keressen egy egyszerű településtérképet pl. egy helyi újságban, vagy településének önkormányzati honlapján. Jelölje a térképen az egyes területhasználatokat. Nem baj, ha nem ismeri a hivatalos jelölési módokat és a területek pontos lehatárolását. Biztosan sokat sétál vagy kerékpározik szabadidejében, így akaratlanul is megfigyelte már, hogy milyen létesítmények találhatóak a településen, hol vannak mezőgazdaságilag művelt területek, parkok, közműlétesítmények, esetleg ipari- vagy kereskedelmi területek. (Ha lehetősége van rá, látogasson el a Polgármesteri Hivatalba és kérjen segítséget.)

Tudomása szerint településén történtek e zöldmezős beruházások (vagy melyet Ön annak vél)? Jelölje a térképen a "barnamezőket", a hasznosításra alkalmas területeket vagy épületeket!

Ha mindent bejelölt, akkor próbálja értékelni a területhasználatokat és írja össze, hogy Ön mit tenne másképpen! Beszéljék meg társaikkal!

7. Épületfenntartás

Minden épület idővel elhasználódik, elavul. A folyamatos karbantartás és javítás hiányában az épületállomány tönkremegy, funkcióját nem tudja betölteni, vagy életveszélyessé válik.

Az épületek élettartamát az alábbi tényezők határozzák meg:

- alkalmazott építőanyagok,
- alkalmazott épületszerkezetek,
- építés-kivitelezés módja,
- külső környezeti tényezők,

- használat módja,
- karbantartás módja,

Épületek élettartamának osztályozása

- Funkcionális élettartam: amíg az épület használható állapotban van, amíg funkcióját betölti.
- Műszaki élettartam: amíg az épületszerkezetek a velük szemben támasztott elvárásoknak megfelelnek.
- Gazdasági élettartam: amíg az anyagi ráfordítások megtérülnek, érdemes javítani, felújítani, vagy már annyira amortizálódott az épület, hogy jobb lebontani.

Épületfenntartás fogalma

Az épületfenntartás összetett folyamat, melyet ráfordítások miatt célszerű folyamatosan végezni. A folyamatos odafigyelés mellett is időnként (pl. a család bővülésekor) elkerülhetetlen a nagyobb átalakítás, felújítás.

Folyamatos karbantartás: értékőrző tevékenység, amit általában saját hatáskörben végzünk.

Felújítás: értéknövelő tevékenység (általában 20 - 30 évente végezzük), szakemberek közreműködését igényli.

A felújítás célja az elavult szerkezetek cseréje mellett gyakran a komfort fokozat emelése (fürdőszoba létesítése), alapterület növelése (ráépítés, hozzáépítés, tetőtér beépítése). Az épületfenntartás speciális területe a műemlékek fenntartása, melyet szigorú előírások szabályoznak.

Épületek meghibásodását eltérő hibaforrások okozzák régi és új épületeknél. Új épületeknél általában az alkalmazott anyagokkal, technológiákkal kapcsolatos tapasztalatok hiánya okoznak meghibásodásokat. Ezek általában rövid időn belül bekövetkeznek. Régi épületeknél az elhasználódás okozza a gyakori meghibásodásokat.

Az épületekben bekövetkező károsodásoknak ezért két fő csoportját különböztetjük meg:

- eseti hiba, károsodás (új épületre jellemző),
- fokozatos állagromlás (régi épületre jellemző).

Az építési hiba az épület, épületszerkezet rendeltetésszerű használatra való részleges vagy teljes alkalmatlansága, amely károsodási folyamatban mutatkozik meg. Ezek a folyamatok részben mechanikai, épületfizikai, kémiai, biológiai tényezőkre vezethetők vissza.

Az építési hiba okozója lehet:

- anyaghiba,
- tervezési hiba,
- kivitelesési hiba,
- használati hiba.

Szokás az építési hibákat mértékük és előfordulásuk gyakorisága szerint is osztályozni, így az építési hiba lehet:

- egyszeri (általában hamar, még garanciális időn belül megjelenik és megszüntethető),
- ismétlődő (javítás után többször megjelenik),
- fokozódó (egyre nagyobb beavatkozással és ráfordítással javítható; az összes hiba előbb vagy utóbb átmehet fokozódó hibába).

A hibák túlnyomó része általában a fokozódó hibák közé tartozik, aminek jellemzője, hogy:

- egyre romló és nagyobb mértékű,
- egyre nehezebben azonosítható és felismerhető,
- egyre terjedő, egyre nagyobb területeken jelentkeznek,
- egyre gazdaságtalanabban javítható.

Az építési hibák leggyakrabban repedések (alapozási, falazási hiba), nedvesedések (szigetelési hiba), elszíneződések (gyakran a nedvesedés következménye) és anyagátrendeződések (fagyás, rozsdásodás) formájában jelentkeznek.

A felújítási munkák előtt érdemes szakemberrel épületdiagnosztikai vizsgálatokat végeztetni. Segítségével az olyan hibaforrások is felfedezhetők, melyek csak később okoznának meghibásodást. Továbbá eldönthető, hogy terhelhető e az épület egy tetőtér-beépítéssel, vagy emeletráépítéssel.

Épületdiagnosztika feladata, módszerei, szintjei és a vele szemben támasztott követelmények

Épületdiagnosztika feladata az épület ill. az épületrészek állapotának, állapotváltozásainak tünetek alapján, különböző módszerekkel és eszközökkel történő megállapítása annak érdekében, hogy a szükséges épületfenntartási munkák meghatározhatók legyenek.

Épületdiagnosztikai vizsgálatok szintjei:

- település (város, falu),
- akcióterület (koncentrált felújításra kijelölt összefüggő terület pl.: egy kerület),
- épületegyüttes (lakótömb),
- épület.

Az épületfenntartási tevékenység településszinten (város vagy településrész egészére) magába foglalja a

- lakóépületekkel,
- közintézményekkel,
- ipari létesítményekkel, közművekkel, infrastruktúrával kapcsolatos feladatokat.

Épületdiagnosztikai vizsgálatok módszerei:

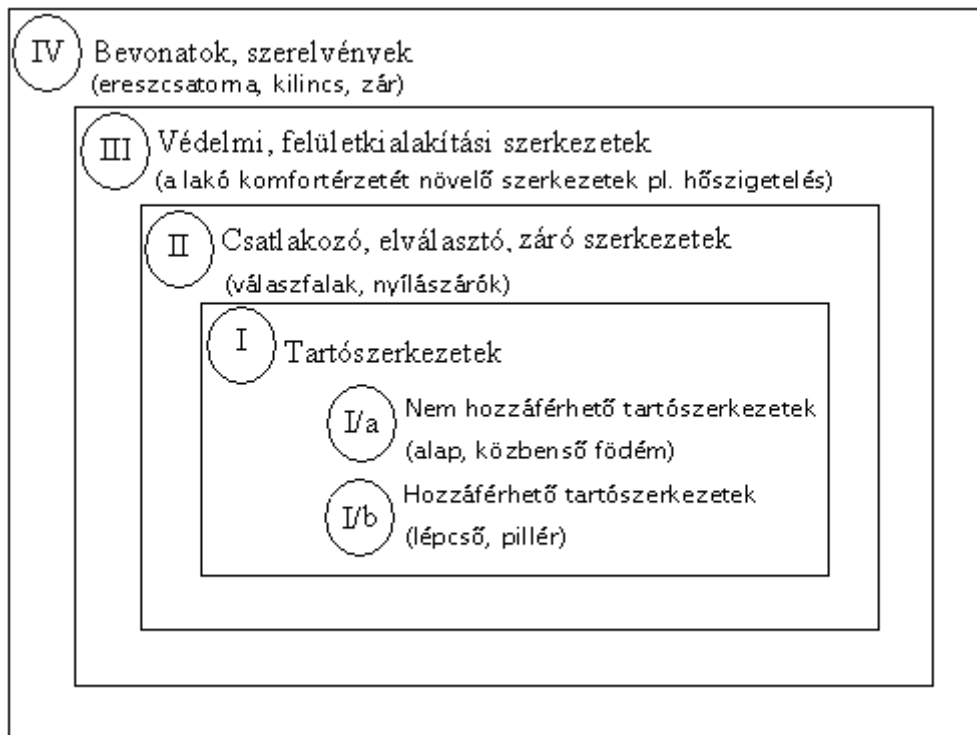
- szemrevételezés,
- roncsolásmentes vizsgálatok,
- roncsolásos, bontással járó vizsgálatok.

Épületdiagnosztikai szakvizsgálatok csoportosítása:

- Erőtani vizsgálatok (főleg a teherhordó szerkezetekre vonatkoznak),
- Épületfizikai hatások vizsgálata (pl.: légköri hatások),
- Állagvizsgálatok (pl.: korrózió).

Mit várunk el a vizsgálatoktól? A diagnosztikai vizsgálat:

- egyszerű legyen,
- gyors legyen,
- megbízható legyen,
- roncsolás-mentes legyen.

12. ábra. Az épületszerkezetek diagnosztikai szempont szerinti csoportosítása

Az egyes épületszerkezetek egymással összefüggésben kell vizsgálni.

8. Települések vízellátása, víziközművek üzemeltetése

A települések közel 100%-a rendelkezik közműves ivóvízellátó rendszerrel. Az önkormányzatok kötelező ivóvíz ellátási feladataik megoldását többnyire átruházzák társulásokra, víziközművekre.

A vízszükségletet befolyásoló tényezők

A vízigények általános értelemben a mindennapos emberi tevékenységekhez kapcsolódó vízszükségletet jelentik.

A vízigényeket befolyásoló legfontosabb tényezők:

- éghajlati viszonyok
- a lakosság életkörülményei, szokásai
- a település jellege, szerepköre (üdülő,..)
- csatornázottság foka
- iparosodás mértéke
- rendelkezésre álló vízkészlet

Az igények meghatározásához ismerni kell a település várható lakosságát, a településhez tartozó nagyobb fogyasztók – közintézmények, üzemek – helyét és vízigényét.

A szolgáltatott ivóvíz minőségének minden tekintetben meg kell felelni az előírásoknak **(fizikai-, kémiai-, biológiai-, bakteriológiai- és toxikológiai vízminősítés).**

A víz nem tartalmazhat olyan anyagokat, amelyek az emberi egészségre ártalmasak, de tartalmaznia kell minden olyan anyagot, amelyre a szervezetnek szüksége van.

Ivóvíz minőségi vizsgálata:

Az üzemeltető vízmű folyamatosan figyeli és vizsgálhatja a szolgáltatott vizet saját vagy megbízott akkreditált laboratóriumával. Az ellenőrző vizsgálatokat az Állami Tisztiorvosi Szolgálat – ÁNTSZ – végzi.

Települések vízellátása

A települések vízellátása helyi vízkivétellel, helyi kutakkal, részben regionális és kistérségi vízbeszerzési lehetőséggel települések közötti gerinchálózat segítségével történik. Az ellátás biztonsága érdekében a kistérségi-, térségi szolgáltató művek összekapcsolása, a regionális rendszerek kialakítása növeli az ellátás biztonságát.

A vízellátás során napjainkban már nem a bekötöttség növelése, hanem a mennyiségi ellátás megoldása a legfontosabb.

A vízminőség védelme, a megfelelő minőségű ivóvíz biztosítása az általánosan terjedő elszennyeződés következtében egyre nehezebb feladat. A jövőben a legfontosabb feladat ezért a vízbázisok fokozott védelmének biztosítása.

Az **érzékeny vízbázisok** felmérése általánosan megtörtént. Az érzékeny területekre országos project készült, amely keretében tervszerűen foglalkoznak a védelmi feladatok megoldásával. A felszín alatti vizek minőségi védelme érdekében szükséges a felhagyott, tönkrement vízbeszerzési helyek szakszerű eltömése, a bányagödrök, hulladéklerakás helyetti rekultivációja. A vízminőség védelme érdekében a **hidrogeológiai védőterület** kijelölése nagyon fontos. A vízbázisok hidrogeológiai védőterületén és védőidomán előírandó korlátozásokat jogszabály rögzíti.

Víziközművek

Víziközműnek nevezzük azokat a speciális létesítményeket, amelyek a települések vízellátását, illetve szennyvízelvezetését szolgálják. Víziközmű például a kút vagy a felszíni vízkivételi mű, a víztisztítómű, a víztároló, a vízvezeték, a szennyvízcsatorna és a szennyvíztisztítómű stb. Az ivóvízművek összetett rendszerek, több berendezésből és létesítményekből állnak.

Ivóvízmű létesítményei

- víztermelő létesítmények
- vízkezelő létesítmények
- víztároló létesítmények
- elosztó létesítmények

A víziközművek a magyar állam és az önkormányzatok tulajdonában vannak. Az alábbi ábra pl. a Dunántúli Regionális Vízmű Zrt. működési területén lévő állami és önkormányzati víziközművel rendelkező települések arányát szemlélteti az ivóvíz szolgáltatásban.

14. ábra. Állami és önkormányzati tulajdonú víziközművek⁹

⁹ Forrás: <http://www.driv.hu/drv.head.page?nodeid=132>

A víziközművek koncessziós-, üzemeltetési-, vagyonkezelési szerződések keretében végzik a szolgáltatást. Víziközmű **szolgáltatási szerződést** köt a fogyasztókkal. Az általuk nyújtott szolgáltatásokért a fogyasztók díjat kötelesek fizetni. Amennyiben a díjfizetést a fogyasztó elmulasztja, a szolgáltatónak módjában áll a szolgáltatást korlátozni vagy szüneteltetni.

A szerződés tartalmazza azokat a kötelezettségeket, amelyek a Vízművet terhelik az alapszolgáltatás és a kiegészítő szolgáltatások ellátásakor.

- A szolgáltató köteles az ivóvízellátást és csatornaszolgáltatást folyamatosan biztosítani.
- A fogyasztó jogosult a szolgáltatásokat folyamatosan igénybe venni.
- A szolgáltató köteles megfelelő minőségű és mennyiségű szolgáltatást biztosítani.
- A fogyasztó jogosult a megfelelő minőségű és mennyiségű szolgáltatás igénybe vételére.

A Fogyasztó legfontosabb kötelezettségei

- A házi ivóvíz hálózat, vízmérő rendszeres ellenőrzése, karbantartása, plombák sértetlenségének biztosítása,
- A vízmérőakna tisztán tartása, hozzáférés biztosítása, mérő fagy elleni védelme,
- Az időszakos vízmérő-leolvasás lehetővé tétele a fogyasztási helyen,
- A vízmérőcsere lehetővé tétele a fogyasztási helyen,
- A vízmérő-leolvasás akadályoztatása esetén a mérőállás határidőre történő bediktálása, a számla kiegyenlítése a fizetési határidőre

Szennyvízelvezetéssel és szennyvíztisztítással kapcsolatos feladatok

A szennyvíz a környezet egyik alapvető szennyező eleme, amelynek megfelelő elhelyezése nagyon fontos feladat. Az utóbbi években országszerte több szennyvíztisztító telep létesült és bővült a csatornahálózat.

Azokon a kis településeken, amelyeknek gazdaságos csatornázása nem valósítható meg, ott szakszerű közműpótló berendezések, technológiák bevezetésével, jelentős környezetszennyezés nélkül, helyben, viszonylag kis terület igényel és védőtávolsággal oldják meg a szennyvízkezelést.

Belterületi vízrendezés

A településeken belüli felszíni vízrendezéssel összefüggő feladatok többnyire helyi jelentőségűek, önkormányzati kompetenciába tartozóak.

A vízgazdálkodás körében meg kell említeni a településeken a legkevésbé megoldott közműellátást, a csapadékvíz elvezetésének jelenlegi hiányosságait. Általánosan jellemző a nyíltárkos csapadékvíz elvezetés, amelynek kiépítettsége is nagyon hiányos. Zárt elvezető árkok általában csak a nagyobb városokban vannak.

A települések nyílt árkos rendszerét a meglévő, zömmel feliszapolódott árkok alkotják. A nyílt árokrendszer a település arculatát mindig rendezetlenné, ápolatlanná teszi.

9. Hulladékgazdálkodás és azzal kapcsolatos szolgáltatások

A szolgáltatások körében fontos szerepet töltenek be a hulladékokkal kapcsolatos feladatok. A háztartási hulladékbegyűjtés mellett a lakosság részéről számos más, **szelektív hulladékgyűjtéssel** kapcsolatos igény merül fel. Ez mutatja, hogy a környezeti nevelés és tájékoztatás hatására folyamatosan javul a lakosság környezettudatos magatartása. Ezért is fontos, hogy a szolgáltatások során maximálisan figyelembe vegyék a környezetvédelmi érdekeket. Már a begyűjtés során meg kell teremteni az újrahasznosítás lehetőségét.

A településeken higiéniai és közegészségügyi jogszabályok alapján a közszolgáltatás minden lakóingatlan számára kötelező. Az ürítési gyakoriságot általában a beépítettségől függően, illetve a keletkező hulladék mennyiségére való tekintettel határozzák meg a szolgáltatók.

Egyre több településen üzemelnek **hulladékgyűjtő szigetek**. A gyűjtőszigeteken öt különböző hulladék frakció gyűjthető: fém, műanyag, papír fehér és színes üveg. Minden egyes frakció begyűjtése külön célgéppel történik, az összegyűjtött használt anyag válogatás után hasznosításra kerül.

A szelektíven gyűjtött hulladékot a lakosság **hulladékgyűjtő udvarokban** díjmentesen leadhatja. Kijelölt helyeken számos **veszélyes hulladékot** is leadhat a lakosság, mint

- elhasználdott háztartási gép: mosógép, hűtőgép
- elektronikai hulladék, számítástechnikai hulladék
- fénycsövek és világítótestek
- szárazelem
- használt sütőzsiradék és göngyölege
- fáradt olaj és göngyölege
- használt akkumulátor

A fővárosban és más nagyobb városokban célgépek segítségével összegyűjtik a **zöldhulladékot**, pl.

- lomb
- fa- és bokor-nyesedék
- nyírt fű és gyom

A települési önkormányzatok évente egy-két alkalommal **lomtalanítást** szerveznek, amikor a háztartásoknál keletkezett nagydarabos hulladék, feleslegessé vált használati tárgyak elszállítására kerül sor.

10. Kéményseprési és tüzeléstechnikai feladatok

A kéményseprési feladatok ellátásáról a megyei önkormányzatok gondoskodnak. A szolgáltatás igénybevétele hatósági díjszabás mellett az állampolgárok számára kötelező. A feladat kötelezővé tételét fontossága indokolja.

A kéményseprési és tüzeléstechnikai szolgáltatás feladatai:

- a tűzvédelmi előírások betartásának biztosítása,
- tüzesetek megelőzése,
- gazdaságos tüzelési módok elterjesztése,
- a környezeti ártalmak mérséklésének elősegítése.

A feladatok három csoportba sorolhatók:

Folyamatosan végzett kötelező feladatok:

- kémények állapotának ellenőrzése,
- kémények és füstcsatornák tisztítása,
- füstnyomás próbák végzése,
- műszaki felülvizsgálatok,
- lakóépületek központi kéményének karbantartása,
- üzemi kémények karbantartása.

Miután a szolgáltató előzetesen értesítette a lakókat a munkálatok idejéről, a lakó nem akadályozhatja a munkavégzést. Amennyiben a kötelező munkavégzésre a lakó hibájából nem került sor, abban az esetben a lakót terhelik a többletköltségek.

Esetenként végzett munkák:

- újonnan épített, felújított kémények bevizsgálása. Füstnyomás próba végzése, kémények átvétele, használatuk engedélyezése.
- meglévő kéményekbe történő új tüzelőberendezések bekötésének ellenőrzése, használat engedélyezése,

Külön szerződés és megrendelés alapján végzett munkák

11. Energiaellátás

Az energiaigények fokozódása közismerten számtalan környezeti problémának a kiindulópontja (légtér felmelegedése, szmog, savasodás, a környezeti elemek szennyezése,...).

Az energiaforrások osztályozása és azok felhasználása

Hagyományos energiahordozók (nem megújuló, foszilis energiahordozók)

A készletek végesek, használatuk nagy környezetterheléssel jár. Minden területen az összes fogyasztónak feladata az új alternatív lehetőségek részarányának növelése. A kutatási- és fejlesztési munka világszerte folyik, az országok nagy összegeket szánnak ezekre a feladatokra.

Megújuló energiaforrások

- a közvetlen napsugárzás
- a vízenergia (a hidroszféra mozgási energiája)
- a szélenergia (az atmoszféra mozgási energiája)
- az ár–apály energiája (gravitációs energia)
- a tengervíz hőenergiája és hullámenergiája
- a geotermikus energia
- a világűr elektromágneses sugárzásának energiája a szoláris hidrogénenergia.

A növényeket és az állatok anyagcsere termékeit, általában a biomasszát is megújuló energiaforrásoknak tekintjük, ha a felhasználás üteme nem nagyobb a keletkezés üteménél.

A megújuló energiák hátrányai:

- a rendelkezésre álló energiaáram sűrűségének alacsony szintje
- a kis hőáram sűrűség miatt nagy területet igényel az energiahordozó hasznosítása
- magas beruházási költségek

Az energia felhasználás hatékonyságának növelése:

- távfűtőművek energiaátalakítási hatékonyságának növelésével
- a távfűtés elosztó hálózatainak energia–hatékony korszerűsítése
- vállalatok energia–hatékony korszerűsítése
- lakások fűtési rendszerének korszerűsítése
- homlokzatszigetelés

Villamosenergia termelésre alkalmas, főbb megújuló energiaforrások		
Megújuló energia	Villamosenergia előáll. technológiája	Alkalmazások
Vízenergia	vízerművek	
Geotermikus energia	erőművek	távfűtés
Szélenergia	szélturbinák (egyedi és országos hálózatra kötött	Szélenergia
Napenergia	Naperőművek, napelemek	melegvízkészítő rendszerek, fűtési rendszerek
Biomassza	biomassza tüzelésű erőművek	bioüzemanyagok, távfűtés
Óceán	árapályerőművek, hullámerőművek,....	Óceán

15. Táblázat. Megújuló energiák

- A jegyző feladatai:
- az áramszolgáltatóval közvilágítási szolgáltatási szerződést köt
- ellenőrzi a közvilágításra vonatkozó előírások betartását
- elfogadja, jóváhagyja a közvilágítás kiviteli tervét
- gázüzemi létesítmények biztonsági övezetét érintő engedélyek kiadásánál figyelembe veszi az övezetre érvényes tilalmakat és korlátozásokat

Az önkormányzatok a helyi környezetvédelmi programon keresztül járulhatnak hozzá az energiafelhasználás hatékonyabbá tételéhez, pl.:

az energiafelhasználás csökkentése az épületek energiahatékonyságának növelésével

- önkormányzati tulajdonban lévő épületek energiafelhasználásának csökkentése (tervezés eszközeivel, utólagos szigeteléssel)
- lakossági fűtés szabályozása
- információk eljuttatása a lakosság felé
- hatékony építési technikák bevezetése
- megújuló energiaforrások használatának támogatása

12. Hírközlés és postai szolgáltatások

Postai szolgáltatás

Postai küldemény

- minden - jogszabályban meghatározott tömeg- és mérethatároknak megfelelő - megcímezett levél, címzett reklámküldemény, nyomtatvány vagy postacsomag.

Egyetemes postai szolgáltatás (hagyományos)

A szolgáltató köteles az ország egész területén megkülönböztetés mentesen megvalósítsa a napi egyszeri küldemény kézbesítését és gyűjtését.

Korszerű postai szolgáltatások

- futárposta
- gyorsposta
- integrált posta
- dokumentumcsere szolgáltatás.

Futárpostai szolgáltatás: a belföldi könyvelt küldeményt a postai alkalmazott a felvételtől a kézbesítéséig személyes felügyelete alatt tartja

Gyorsposta szolgáltatás: a belföldi vagy a nemzetközi könyvelt küldeményt belföldön garantált idő alatt, a feladást követő napon déli 12 óráig, nemzetközi viszonylatban a nemzetközi szerződések alapján kötött megállapodásokban meghatározottak szerint kézbesíti.

Integrált postai szolgáltatás: a belföldi vagy a nemzetközi könyvelt küldemény feladó általi nyomon követhető kezelése és személyes kézbesítése mellett kiegészül legalább egy, a postatörvényben meghatározott különszolgáltatással

Egyetemes szolgáltatás a postai szolgáltatások olyan közérdekű szolgáltatásnak minősülő, meghatározott köre, amely földrajzi elhelyezkedéstől függetlenül meghatározott minőségben és megfizethető ár ellenében minden igénybevevő számára elérhető.

Mobil posta: teljes körűen biztosítja a Postáról szóló törvényben meghatározott egyetemes szolgáltatásokat. Ez valamennyi postai küldemény házhoz kézbesítését, valamint levél, nyomtatvány, postacsomag, távirat, postautalvány felvételét jelenti. Biztosítja a postai és pénzügyi értékcsikk árusítást, készpénz átutalási megbízást, a lakossági folyószámláról történő készpénzfelvételt.

A mobil posta szolgáltatás

Mobil posta: teljes körűen biztosítja a Postáról szóló törvényben meghatározott egyetemes szolgáltatásokat, vagyis valamennyi postai küldemény házhoz kézbesítését, valamint levél, nyomtatvány, postacsomag, távirat, postautalvány felvételét jelenti. Biztosítja a postai és pénzügyi értékcsikk árusítást, készpénz átutalási megbízást, a lakossági folyószámláról történő készpénzfelvételt.

Az ügyfélnek nem kell elhagynia az otthonát, a posta házhoz viszi a szolgáltatást, ami idősek, kismamák számára kifejezetten előnyös. Minden érintett településen a megadott időben egy kijelölt tartózkodási ponton elérhető. A küldemények átadását, sikertelen kézbesítés után többször is megkísérli. Teljes körű szolgáltatást nyújt, hírlapárusítást is lebonyolít.

Az Integrált Posta Hálózat (IPH) bevezetése

Az IPH egy új informatikai, technológiai alaprendszer, ami a postahelyi és feldolgozási technológiát cseréli fel számítógépekkel támogatott technológiára.

Előnyei:

- a postai szolgáltatások könnyebb ellátása,
- számtalan új szolgáltatásra ad lehetőséget,
- az ügyfelek szinte minden szolgáltatást egy ablaknál igénybe tudnak venni,
- a feladóvevény géppel történő érvényesítése,
- a Kincstári takarékjegy értékpapír kezelése felgyorsul, nem kell kézzel kitölteni és a kamatszámítást a program végzi,
- értékpapírok és betétkönyvek esetében automatikus a tiltólista vizsgálata,
- az értékcsikk és kereskedelmi áru kiadása gyorsabbá válik,
- az ügyfél várakozási ideje csökken,
- áttekinthetőbb nyomtatványok használata

A Magyar Posta Rt. munkatársai minden települést személyesen felkeresnek és tájékoztatják a polgármestereket. A tárgyalások során olyan megegyezésre törekednek, amely elfogadható a településen élők számára.

Elektronikus aláírás: – egy olyan elektronikus jelsorozat, amelynek célja az, hogy az adatot és az azt aláíróat azonosítani lehessen.

13. Városi/közösségi közlekedés és úthálózat (hidak, járdák felügyelete)

A lakosság szükségleteinek kielégítése, a településüzemeltetési feladatok ellátása, de a szórakozás, a munkába járás sem képzelhető el közlekedés nélkül. A gazdaság minden szférája megbénulna, ha nem lennének gyors, modern közlekedési eszközök és természetesen jól átgondolt közlekedésszervezés.

A történelem során a közlekedési és szállítási igények rohamosan növekedtek és növekednek ma is. A mennyiségi igények mellett egyre komolyabb minőségi igényeket támasztunk a közlekedéssel szemben.

A közlekedés és a jellemző folyamatok összegzése

Napjaink közlekedési helyzetére leginkább a **zsúfoltság**, a járművek hatalmas száma jellemző. Ha csak a személyautókat nézzük azt tapasztaljuk, hogy az utakon folyamatosan több és több autó jelenik meg. Hatalmas feladatot jelent ez az utakat üzemeltetőknek, hiszen a meglévő utak általában nem ekkora forgalomra lettek tervezve. Fontos tényező továbbá, hogy az **utak műszaki állapota** szoros kapcsolatban van a közlekedésbiztonsággal.

Jelenleg kb. 750 millió gépkocsi van forgalomban, és ez a szám 2020-ra az előrejelzések szerint jóval meghaladja az 1 milliárdot. Ehhez a számhoz hozzáadva a vasúti járműveket, hajókat és repülőgépeket, valamint a mobil mezőgazdasági és építőipari munkagépeket **2020-ra 1,5 milliárdra becsülik a helyváltoztatásra képes** – zömében még belső égésű motorral felszerelt – **gépjárműveket.**¹⁰

A 20. században a **közlekedésben részt vevő egyes közlekedési eszközök aránya megváltozott** a világon és hazánkban is. A személyforgalomban a repülőgép kiszorította a hajózást és mondhatjuk, hogy mára a teherforgalomban pedig a közúti áru fuvarozás kiszorította a vasúti fuvarozást. A vasút esetében megfigyelhető a személyforgalomban történő visszaszorulása is.

Maradva a közlekedési eszközöknél elmondható, hogy azok teljesítménye, sebessége és gyorsulásuk évről évre sokkal nagyobb. A **sebességhatárok kitolódása** a közlekedés biztonságossá tételé szempontjából is nagy kihívást jelent.

Megfigyelhető tendencia a **közlekedési balesetek számának és súlyosságának növekedése**. A közutak biztonságát meghatározza képzetlen, tapasztalatlan vezetők nagy száma és a közlekedési morál.

¹⁰ Michelberg Pál. Közlekedési stratégia a 21. század elején. Műszaki tudomány és a változó világ. 2000.06.10.

A járműpark megállíthatatlan növekedése mellett elmondható, hogy annak eloszlása nem egyenletes. A járművek zöme a sűrűn lakott nagyvárosokban, azok környékén és főleg az autópályákon közlekedik. További nehézséget okoz a közlekedés időszakosan bekövetkező sűrűsödése, pl. az egyes napszakban (csúcsforgalom), hétvégéken, ünnepnapokon. Az említett jelenségek a **környezetszennyezés** (levegő-, víz- talaj- és hőszennyezés, zaj, hulladék) **mértékének növekedésével és a környezetszennyezés koncentrálódásával** járnak.

15. kép. Zsúfoltság az utakon és fokozódó környezetszennyezés

A közlekedés és járműgyártás fejlesztése nem épülhet a korlátlan nyersanyag- és energiaforrásokra, mivel anyag- és erőforrásaink végesek. Folyamatos fejlesztések történnek az ideális nem fosszilis eredetű üzemanyagok kikísérletezése érdekében, az **alternatív energiaforrások feltárására** (biológiai források, hidrogén stb.).

Általános fejlesztési feladatok a járműiparban és a közlekedésszervezésben

- járművek fajlagos energiafogyasztásának csökkentése,
- a gépjárművek biztonságának fokozása (menetstabilitás, fékezési és kormányzási tulajdonságok,) integrált, a pályát, a pálya állapotát, a forgalmat és a közlekedésben részt vevő közeli járműveket, valamint az időjárás, látási viszonyokat egyaránt figyelembe vevő, jelző- és vészhelyzetben beavatkozó számítógépes rendszerek kifejlesztése,
- műholdas közlekedésirányító hálózatok kifejlesztése,
- levegőszennyezés csökkentése,
- közlekedésszervezés tökéletesítése (a pálya-, a forgalom-, és útvonaltervezés, szervezés, zöldhullám biztosítása, alul- és felüljáró rendszerek építése, stb.),
- számítógépes háttér fejlesztése (járműben, forgalomirányító központban, szállítmányozó cégnél),
- általános igényként jelentkezik a közösségi közlekedés fejlesztése,

Tömegközlekedés vagy közösségi közlekedés

A személyközlekedésben **egyéni és közösségi** közlekedést különíthetünk el, és a közösségi közlekedés (tömegközlekedés) alatt jellemzően a városi személyszállítást értjük, amelyet vállalatok nagy befogadóképességű járművekkel végeznek, és a menetrend szerint közlekedő járművek használatért díjat kell fizetni.

A tömegközlekedés, vagy más szóval a közösségi közlekedés magában foglal minden közlekedési rendszert, amelyben az utasok nem a saját járművükkel közlekednek. A közösségi közlekedéshez soroljuk az alábbiakat:

- **helyi (városi és elővárosi)** forgalom, ennek eszközei a városi autóbusz, a trolibusz, a villamos, a metró (földalatti vasút), a vasút (helyiérdekű vasút) vesznek részt,
- **helyközi (településközi; belföldi és nemzetközi)** forgalom, melynek eszközei az autóbusz, a vasúti közlekedés, a légi közlekedés és a vízi közlekedés.

A tömegközlekedés az állam vagy önkormányzat által támogatott közszolgáltatás.

A tömegközlekedés fejlesztésével csökkenthető az zsúfoltsága, a károsanyag-emisszió és az energiafelhasználás.

A közlekedés egyszerűen fogalmazva alkalmankénti vagy rendszeres, azon belül napi rendszerességgel végzett helyváltoztatást jelent. Eszközeit és közegét tekintve sokrétű szolgáltatás. Az egyik **legintenzívebb városformáló tényező**, hiszen a legtöbb város közlekedési áramlatok gócpontjaiban alakult ki.

A közlekedés megszervezése városüzemeltetési szempontból a legfontosabb követelmény. Célja a városi lakosság rendszeres helyváltoztatására fordított összes idejének csökkentése.

Városi közlekedés

A szűkebb értelemben vett, a város területén lebonyolódó helyi közlekedés és a tőle el nem választható környéki közlekedés, ami (általában munkanaponként) megismétlődő folyamat.

A várossal közvetlenül „együtt élő” környék kiterjedését elsősorban az úthálózat és a közlekedés határozza meg. Az egyes területek között a zavartalan kapcsolatot a közlekedés biztosítja. A városon belül a területi munkamegosztás, a területek adottságainak megfelelő kihasználása is csak egy célszerűen megszervezett közlekedés mellett lehetséges. Mondhatjuk, hogy a közlekedés a célszerű területgazdálkodás előfeltétele és előmozdítója.

A közlekedéssel szemben támasztott társadalmi igények folyamatosan bővülnek. A területi munkamegosztás bővülésével növekszik a rendszeres helyváltoztatások iránya és gyakorisága.

A közlekedéssel szemben támasztott társadalmi igények:

- **mennyiségi, és**
- **minőségi jellegűek**

Közlekedés minőségének jellemzésére alkalmas paraméterek

A főbb minőségi követelmények közül a közlekedési ellátottságot a területi ellátottság, azaz térbeli rendelkezésre állás, és a gyakoriság, azaz rendszeresség vagy időbeli rendelkezésre állás határozza meg. Ezekon kívül további fontos minőségi jellemzők a

- gazdaságosság
- hatékonyság
- pontosság
- biztonság
- gyorsaság
- kényelem
- útvonal
- megálló kiosztása (elhelyezése), egymástól való távolsága
- járatsűrűség
- járművek minősége
- biztonság
- kiszámíthatóság
- vonalvezetés
- átszállás lehetősége, járművek csatlakozása
- átszállóhelyek, csomópontok biztonságos kialakítása
- átszállásra fordított idő

A városi közlekedés jellemzése – Térbeli és időbeli csatlakozások minősége

Járatsűrűség – Az időegység alatt közlekedő járatok száma (járat/óra, járat/nap, esetleg járat/hét.)

Átszállóhelyeken eltöltött idő – forgalomsűrűség, járműsűrűség iránt fokozott érzékenység mutatkozik. 12–15 percnél ritkább közlekedés már nem elfogadható városon belül.

Átlagos megállótávolság, vagy a megállóhelyek megközelítésére fordított idő – A gyaloglási idő szempontjából a kis megállótávolság (sűrűmegállóhelyek), az utazási idő szempontjából a nagy megállótávolság a kedvező. A megállótávolság értéke az átlagos utazási távolsággal van összefüggésben, minél nagyobb az átlagos utazási távolság, annál nagyobb megállótávolság a kedvező.

Megálló helyek kijelölése – Legkedvezőbb, ha a legtöbb utast kibocsátó és vonzó létesítmények közelébe helyezik a megállókat.

A városi közlekedési (út-) hálózatot meghatározó tényezők

- topográfiai viszonyok
- történelmi adottságok
- városszerkezeti adottságok
- helyváltoztatási- és szállítási igények
- területhasználatok, a település területének funkcionális felosztása
- az országos közlekedéssel való kapcsolat

A **közlekedési munkamegosztás** az egyes közlekedési eszközök részesedését jelenti a helyváltoztatási igények kielégítésében. Követelmény, hogy a különféle közlekedési eszközök (tulajdonostól függetlenül) a lakosság számára egységes hálózatot alkossanak.

A városi közlekedési hálózat egy összefüggő rendszer, mely az utazási igényeket a terület jelentőségével arányosan és gazdaságosan elégíti ki.

A közlekedés megszervezése

Kutató és tervező tevékenység, melyhez hozzátartozik az igények felmérése, befolyásoló tényezők értékelése.

Megvalósítás feltételei:

- koordináció (összehangolás)
- kooperáció (harmonikus együttműködés) az egyes közlekedési ágazatok között.

Elvárások:

- az indokolt igények magas színvonalú kielégítése a legkevesebb ráfordítással
- a távolsági és a városi közlekedési vonalak jó kapcsolatának biztosítása pl. városközpont–repülőtér, távolsági utak városi átkelési szakaszainak probléma mentesítése, pályaudvarok jó csatlakozásai a városi tömegközlekedéssel
- egy- és többszintű csomópontok kialakítása balesetvédelmi szempontból és környezetvédelmi szempontból is indokolt
- gyalogos forgalom számára alul- és felüljárók kiépítése
- átszállóhelyek kiépítése, ahol az utasok a legrövidebb idő alatt és a legbiztonságosabban tudjanak átszállni a járművekre

Paraméterkönyv

A budapesti közösségi közlekedési hálózat teljesítményét Budapest Főváros Önkormányzata (a BKV Zrt. Tulajdonosa) határozza meg a paraméterkönyvvel.

A **paraméterkönyv** legfontosabb része egy nagy táblázat, amiben a paramétersorok olyan adatokat tartalmaznak, mint a követési időszak, az üzemidő és a vonalon közlekedtetett járművek típusa. Vonalanként megadják a két végállomást, az első és utolsó jármű indulási idejét, külön-külön a munkanapi, szombati, vasárnapi és ünnepnapon követési időközt négy-négy paraméterrel, valamint kiderül az is, melyik nap milyen járműből hányat adnak ki a vonalra. A követési idő munkanap reggeli csúcsidőre, napközbenre, délutáni csúcsidőre és késő estére van osztva (utóbbi alatt a 21:30 és 22:30 közötti időszakot értik), míg hétvégén hajnali, délelőtti, délutáni, és késő esti kategória van. Ezekben túlmenően a paraméterkönyvben a tanítási napokra, iskolai szünetekre, valamint egyes esetekben évvégére külön vannak a munkanapi követési idők megadva.

2008 augusztus 21-én átszervezték a budapesti közlekedést: elsősorban a buszhálózatot gyökeresen átalakították, sok járatot átszámoltak, több megállót is átneveztek. A metró-, HÉV- és vasúti átszállási lehetőségeket a megállónevekben jelölték: a HÉV közlekedést "H" betűvel jelölték. A vasúti kapcsolatok jelzésére a vasútállomás, illetve a pályaudvar neve lett a megálló neve is.

Az átszervezés célja egy olcsóbban üzemeltethető, az igényekhez mégis jobban alkalmazkodó, jobb szolgáltatást nyújtó hálózat kialakítása volt. Igyekeztek csökkenteni a kényeszerátszállások számát. Emellett menetrendi hangolásokkal tervezték csökkenteni az utazásra fordítandó időt.

Budapest közösségi közlekedésében a legnagyobb szerep az autóbuszoknak jut. 2008-ban a BKV (és alvállalkozóinak) üzemeltetésében 220 járat közlekedik. Megkülönböztetnek **alap-, betét-, gyors- és expresszjáratokat, valamint ideiglenes pótló járatokat.**

Alapjáratok: az útvonalukat érintő minden megállóban megállnak.

Gyorsjáratok: csak az útvonalukba eső fontosabb, forgalmasabb megállóknál állnak meg.
Betétjáratok: útvonaluk megegyezik az alapjárat vonalával, de a végállomása a vonal egy közbenső megállója

Zónázó, expresszjáratok: csak bizonyos „zónákban” állnak meg, melyek célja egy adott (általában külső) városrészben lakó utasok lehető leggyorsabb eljuttatása a város belsőbb területén lévő közlekedési csomópontba a köztük található megállók kihagyásával

Éjszakai hálózat – A 9XX-as járatok

Európa fővárosaihoz hasonlóan Budapesten is szükségessé vált egy jól működő, utasközpontú és a város minden területét színvonalasan ellátó éjszakai tömegközlekedési rendszer kialakítása. A város éjszakai életének fejlődésében nagy szerepet játszhat az tömegközlekedés fejlesztése. Ezek az új járatok egymáshoz hangolva a belvároson át közlekednek a külső kerületek összekötésével. Több buszvonal a környező településeket is bekapcsolja az éjszakai hálózatba.

16. kép. Egyre nagyobb igény mutatkozik a megbízható éjszakai járatokra

Budapesti Közlekedési Szövetség [BKSZ]

BKSZ-t 2005-ben hozta létre a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium, Budapest Főváros Önkormányzata és a Pest Megyei Önkormányzat a fővárosban és régiójában az eljutási lehetőségek és utazási körülmények javítása, valamint a környezetbarát közösségi közlekedés erősítésével a motorizáció káros hatásainak visszaszorítása érdekében. Céluk, hogy a BKSZ területén igénybe vehető helyi és regionális közösségi közlekedési szolgáltatások – az ellátásért felelős hatóság és a szolgáltató társaság kilététől függetlenül – az utasok számára egységes kínálatot alkossanak mind hálózati, mind tarifális szempontból.

A közlekedés környezetet terhelő hatásának csökkentésére alkalmas lehetőségek

- műszaki fejlesztés
- ésszerűbb közlekedési rendszerek kifejlesztése
- közlekedésszervezés
- felhasznált üzemanyag mennyisége és minősége
- alternatív üzemanyagok használata, elektromos meghajtású járművek,
- metró- és villamos vonalak bővítése

17. kép. Így is lehet!

Milyen módon szennyezi a közlekedés a környezeti elemeket? Hogyan hatnak ezek a szennyező anyagok az emberi egészségre? Milyen más ártalmas hatásait figyelhetjük meg a közlekedésnek?

Budapest agglomerációja

A budapesti agglomeráció határait hivatalosan először 1971-ben jelölték ki. Ekkor 43 település került az agglomerációs gyűrűbe, összesen mintegy 340 ezer lakossal, melyek közül a 183 ezer aktív kereső kétharmada a fővárosban dolgozott.

A szuburbanizációs folyamat már az 1980-as években jelentős volt, ekkor főleg a magánvállalkozók és a munkahelyhez nem kötődő értelmiségiek költöztek ki az agglomerációba, majd a 1990-es években további rétegek is bekapcsolódtak a szuburbanizációba. A Budapestre költözés és a szuburbanizációs kiköltözés az 1990-es évek elejétől Budapest lakossága számának stagnálásához, egyidejűleg az agglomerációs települések egy részének gyors ütemű fejlődéséhez vezetett. Az agglomerációban a magántőke-befektetés is egyre jelentősebbé vált. Ezekkel folyamatokkal párhuzamosan egyre nagyobb igény mutatkozott az agglomerizációs települések közlekedési gondjainak megoldására, a város és a környék települései között ingázók közlekedésre fordított idejének csökkentésére.

Egyre nagyobb az igény az olyan környezetbarát módon üzemelő közlekedési rendszerekre, melyek figyelembe veszik az agglomeráció tömegközlekedését. Az agglomerizáció lakossága jelenleg kényelmetlen átszállásokkal működő vonalak busz-, metró-, vonat-, HÉV-segítségével jutnak a városközpontba.

A tömegközlekedésben ma már nem lehet kizárólag mennyiségi szempontokat figyelembe venni, pusztán nagy kapacitású vonalakat létrehozni – az utazás kényelme legalább ilyen fontos kérdés.

Mi lenne a megfelelő megoldás? A világ nagyvárosainak közlekedését tanulmányozva több jól működő rendszerről lehet olvasni.

Európa számos nagyvárosában a tömegközlekedés kétszintes. Az egyik szintje a nagyváros agglomerációs gyűrűjét a városközponttal összekötő gyorsvasúti rendszer, mellyel átszállás nélkül, kényelmesen lehet bejutni a városközpontba. A másik szintje a sűrűn megálló, elágazó villamos-vonalak, trolibuszok és buszok segítségével bonyolódó – a gyorsvasutakat összekötő – helyi közlekedés. Ilyen átjárható – vasút-metró – üzemmódú gyorsvasúti vonalak szerte a világon, a legkülönbözőbb adottságú városokban működnek, pl. Párizsban is van vasútvonalakon közlekedő metró vagy metróként használható vasúti alagút

Az Európai Unió elvárásai

Az Európai Bizottság 2007 szeptemberében kiadta „A városi mobilitás új kultúrája felé” című Zöld Könyvet, amely egységes elvárásokat támaszt a városi közlekedési rendszerek felé:

- Közlekedési dugóktól mentes városok
- **Zöldebb városok**
- Intelligensebb városi közlekedés
- **Akadálymentesen hozzáférhető városi közlekedés**
- Biztonságos és biztonságérzetet adó városi közlekedés

Feladatok az EU Zöld Könyv irányelveinek érvényesítése során

- Közlekedési jellemzők valós igényekhez történő igazítása
- **Kötőpályás közlekedés fokozottabb előnyben részesítése**
- Párhuzamosságok felülvizsgálata, korszerűbb közlekedési rendszerek kialakítása

- Forgalmirányítási és utastájékoztatói rendszer bevezetése

18. kép. Tesztelik az új metrószerelvényeket

Az Alstom által gyártott egyenként 20 méter hosszú, 3,1 méter magas, 32 tonnás, mintegy 200 utas szállítására alkalmas metrókocsik többsége a 4-es metró vonalán közlekedik majd.

Az Európai Unió által 2007-ben kiadott Zöld Könyv egyértelmű elvárásokat támaszt a nagyvárosok közlekedési szolgáltatói felé, amelyeknek Budapest a szolgáltatások átstrukturálásával és a kötöttpálya (Metró, HÉV, Villamos) arányának növelésével tud megfelelni.

19. kép. Kötöttpályás járművek

Útfenntartási feladatok

Budapesten a köztisztasággal, útfenntartással és a közúttisztítással kapcsolatos feladatokat a FKF Zrt látja el.

A FKF Zrt végzi a Főváros szilárd, hézagmentes burkolattal ellátott közterületeinek, a nagy gyalogos aluljárók, közlekedési műtárgyak, közjárdák és közlépcsők téli-nyári, kézi-gépi takarítását.

A gépi úttisztítás során elvégzik a szilárd burkolatú utak, terek gépi seprését, locsolását, mosását, valamint

- a Duna hidak, közúti- és gyalogos felüljárók tisztítását, a Váralagút rendszeres mosását,
- megrendelésre ivóvíz szállítása a lakosság részére
- a viharok utáni takarítást,
- a dunai árvizek utáni takarítást,
- a közúti balesetek utáni takarítást,
- utcai hulladékgyűjtő kosár ürítését, az új hulladékgyűjtő edények kihelyezését, a kihelyezettek rendszeres jogszabályban előírt gyakoriságú fertőtlenítő mosását.

20. kép. Mossák az Andrássy utat

Téli munkák idején kiemelt feladat a főváros fő- és tömegközlekedési útvonalainak, valamint a lakosság ellátásában kiemelt létesítményekhez, egészségügyi központokhoz, élelmiszer elosztókhoz vezető utak **síkosság-mentesítése és a hóeltakarítása**.

A gépi síkosság-mentesítést és hóeltakarítást fontossági sorrendben, az alábbiak szerint történik

- hidak,
- felüljárók,
- a Ferihegyi repülőtérre vezető út, Budaörsi út (M1, M7), az M3-as, az M5-ös autópályák és a 11-es főút fővárosi bevezető szakaszai,
- buszvonalak hegyvidéki szakaszai,
- busz- és fő közlekedési útvonalak,
- fővonalai járatokhoz kapcsolódó lakossági ellátásokat biztosító főbb intézmények (sütőipari üzemek, élelmiszerellátó központok, vásárcsarnokok, kórházak, közintézményekhez vezető útvonalak).

Kézi síkosság-mentesítés és hóeltakarítás történik a gyalogátkelőhelyeken és a közjárdákon.

Az ingatlan előtti járda, a járda és az úttest közötti kiépített, vagy kiépítetlen terület gondozásáról, így téli időszakban annak síkosság-mentesítéséről, hóeltakarításáról az ingatlan tulajdonosának, bérlőjének, használójának kell gondoskodni.

Környezetvédelem

Az FKF Zrt. kiemelt figyelmet fordít a környezetvédelemre a téli munkavégzés során. Szigorúan betartják az adott területen kiszórható síkosság-mentesítő anyagmennyiségre vonatkozó szigorú környezetvédelmi előírásokat. Olyan célgépek beszerzését részesítik előnyben, melyeknél lehetőség van a kiszórt hintőanyag mennyiségének szabályozására, és a nedvesítő szórási technológiák alkalmazására.

21. kép. A síkos utakon lelassul a közlekedés

22. kép. A hegyi- és külső utak hómentesítése

Közutak állapotának javítása

Közútjaink állapota a nagy terhelések miatt folyamatosan romlik. A zord, hideg téli időjárás is megviseli az útburkolatot, így tavasszal folyamatosá válnak az aszfaltozási munkák.

23. kép. Kátyúzás

14. Település-egészségügy kommunális szolgáltatásai

- levegőtisztaság-védelmi feladatok,
- köztisztaság,
- településtisztaság,
- temetkezés,
- kártevőirtás,
- szúnyoggyérítés,
- parlagfűirtás,
- kéményseprési és tüzeléstechnikai feladatok.

Levegőtisztaság-védelmi feladatok

A települési önkormányzatok levegőtisztaság-védelmi feladatai röviden a helyi levegőtisztaság-védelmi szabályozás előkészítése, végrehajtása, mely tartalmazza az ellenőrzést és a szankcionálást. A települések levegőtisztaságának megőrzése érdekében a települési önkormányzatok jegyzője környezetvédelmi hatósági hatáskörében minden lakossági bejelentésre és más kapcsolódó panasz esetén köteles eljárni, intézkedni.

A önkormányzatok képviselő-testület feladatai közé tartozik:

- rendkívüli levegőtisztaság-védelmi intézkedési terv (füstködriadóterv) megállapítása,
- kidolgozása,
- védett kategóriába tartozó területeken alacsonyabb levegőtisztaság-védelmi követelmények megállapítása,

A polgármester (főpolgármester) környezetvédelmi és természetvédelmi feladatkörébe, illetőleg államigazgatási hatósági hatáskörébe tartozik:

- rendkívüli levegőtisztaság-védelmi intézkedési terv (füstködriadóterv) kidolgoztatása,

- a légszennyezést okozó, szolgáltató- és/vagy termelőtevékenységet ellátó létesítmények üzemeltetőinek más energiahordozó és/vagy üzemmód használatára kötelezése, a tevékenységnek időleges korlátozása vagy felfüggesztése,
- önkormányzati rendeletek kibocsátása, határozatok hozása,

A települési önkormányzatok jegyzőjének környezetvédelmi hatósági hatáskörében ellátandó feladatai:

- ellenőrzi a háztartási berendezések légszennyező forrásaira, valamint a hatályos jogszabály szerinti névleges bemenő hőteljesítményt meg nem haladó tüzelő és egyéb kizárólag füstgázt kibocsátó berendezések forrásaival kapcsolatos levegőtisztaság-védelmi ügyek, valamint e berendezésekre vonatkozóan a kibocsátóforrásokra megállapított levegővédelmi követelmények betartását,
- ellenőrzi az oktatási, egészségügyi és szociális intézmények hatályos jogszabály szerinti névleges bemenő hőteljesítményt meg nem haladó tüzelő- és egyéb, kizárólag füstgázt kibocsátó berendezései forrásaival, amelyeket nem gazdasági tevékenység keretében üzemeltetnek, előírásainak betartását,
- szabályozza az avar és kerti hulladék égetésének rendjét és eljárást indít az ezzel kapcsolatos önkormányzati rendelet szabályainak megsértőivel szemben.

A jegyző köteles a társhatóságok bevonásával rendszeresen értékelni illetékességi területének levegőminőségi állapotát, arról a lakosságot tájékoztatni.

A környezetvédelmi felügyelőség ellenőrzi a fentiekbe nem tartozó légszennyező forrásokra megállapított levegővédelmi követelmények betartását.

Köztisztaság és a településtisztaság

A köztisztaság közügy és közfeladat, melynek meghatározó szervezője az önkormányzat.

A köztisztaság és a településtisztaság fogalma viszonylag nehezen különíthető el és általában nem tisztázott a lakosság körében.

Napjainkban ezen a területen több változás is megfigyelhető, mivel az egyéni és társas vállalkozások mellett megjelentek a nemzetközi szervezetek és a vegyes vállalkozások. Ez egy egészséges versenyt tesz lehetővé a különböző szolgáltatók között, amely a monopolhelyzetben lévő szervezetek jelentőségének csökkenését eredményezi. A lakosság számára viszont lehetőséget teremt a számukra kedvezőbb feltételeket nyújtó szolgáltatók választására.

A köztisztaság körébe tartozó tevékenységek:

- az egyes ingatlanok tisztítása,
- a közterületek tisztítása,
- a települési szilárd hulladék kezelése, ártalmatlanítása, hasznosítása,
- hó- és síkosság-mentesítése, illetve pormentesítése,

A települési önkormányzat a köztisztasági feladatokat a lakossággal együttműködve, a lakosság bevonásával látja el.

A településtisztaság körébe tartozó tevékenységek az ingatlanokon keletkező folyékony hulladékok gyűjtése, szállítása, ártalmatlanítása.

A köznapi életben a településtisztaság tágabb fogalom, melybe a köztisztaság is beletartozik.

Köztemetők fenntartása

A tisztességes és méltó temetés, valamint a halottak nyughelye előtt a tiszteletadás joga mindenkit megillet (1999. évi XLIII. Törvény1. § (1)).

A temetkezés, az elhunyt személyek emlékének méltó megőrzése közegészségügyi és kegyeleti szempontból is fontos feladatot jelent. Ugyanakkor a temetők az ország zöldfelületi rendszerének is jelentős részét képezik.

Az egyes országok temetkezési szokásait sok tényező befolyásolta, pl.:

- a világról alkotott kép,
- kultúra,
- földrajzi adottságok,
- klíma,

Hazánkban kialakult temetkezési módok:

- hagyományos koporsós temetés
- hamvasztásos temetkezés

Napjainkban egyre nagyobb igény mutatkozik a higiéniai szempontból is előnyösebb hamvasztásos módszer iránt. Az összes temetkezéshez viszonyított arányuk elsősorban a városokban folyamatosan növekszik.

A temetők funkciói:

- közegészségügyi,
- kultikus,
- zöldfelületi.

Fenntartásuk akkor megfelelő, ha ez a hármas funkció megfelelő arányban jelen van. A temetkezési feladatok ellátása során nagy figyelmet kell szentelni a kegyeleti szempontoknak.

Köztemető¹¹ létesítése, lezárása, megszüntetése, újra-használatbavétele

A temető beépítési előírásait a helyi építési szabályzatban és szabályozási tervben kell meghatározni. A köztemető létesítéséről, bővítéséről, lezárásáról és megszüntetéséről a települési önkormányzat (fővárosban a fővárosi önkormányzat) gondoskodik.

A temetkezési szolgáltatás ellátásához a telephely létesítését a jegyző az ÁNTSZ területileg illetékes intézete, az illetékes építésügyi, környezetvédelmi, vízügyi, tűzvédelmi hatóság szakhatósági közreműködésével lefolytatott telephely-engedélyezési eljárásban engedélyezi. A telephelyengedély akkor adható meg, ha a szakhatósági hozzájárulások szerint a telephely megfelel a kegyeleti követelményeknek, a környezetben élők egészségét és a környezetet nem veszélyezteti.

A temető, temetkezési emlékhely építményeinek, közműinek megépítése engedélyköteles. Az építési engedélyezési eljárás során a közegészségügyi, az örökségvédelmi, a környezetvédelmi, a közlekedésügyi, a vízügyi, a tűzvédelmi és energetikai szakhatóságok működnek közre. Védett természeti területen elhelyezkedő temető esetén a természetvédelmi szakhatóság közreműködése is szükséges.

A köztemető létesítéséről, bővítéséről és megszüntetéséről az önkormányzat képviselő-testülete dönt. Több, szomszédos település önkormányzata közösen is létesíthet köztemetőt.

A döntésnél szerepet játszó tényezők:

- közegészségügyi hatóság véleménye,
- a rendezési tervben foglaltak,
- a temető fenntartójának, kezelőjének véleménye,
- lakosság véleménye.

A fenntartó önkormányzat a temető kezelésével általában a temetkezési vállalatot vagy vállalkozót bízta meg.

A települési önkormányzat, fővárosban a közgyűlés a törvény hatálybalépését követő egy éven belül rendeletben állapítja meg különösen

- a temető rendeltetésszerű használatához szükséges egyéb helyi, tárgyi és infrastrukturális feltételeket,
- a temető használatának és igénybevételének szabályait,
- a sírhely méretezését, sírjelek alkalmazását, a kegyeleti tárgyak, növényzet elhelyezését, a sírgondozás szabályait,

¹¹ Köztemető: az önkormányzat tulajdonában lévő temető, továbbá az a nem önkormányzati tulajdonú temető, ahol a tulajdonossal kötött megállapodás alapján az önkormányzat a köztemető fenntartására vonatkozó feladatát ellátja.

- temetőben a kegyeleti közszolgáltatások feltételeit, a temetési hely megváltási díját, a temető-fenntartási hozzájárulás díját, illetve a létesítmények vállalkozók részéről történő igénybevételének díját,
- a temetési szolgáltatás, illetőleg a temetőben végzett egyéb vállalkozói tevékenységek ellátásának temetői rendjét.

Temetkezési szolgáltatási tevékenység a hatályos jogszabályokban meghatározott műszaki, közegészségügyi és alapvető kegyeleti, illetve személyi feltételek teljesítésével gyakorolható.

A temető fenntartójának feladatai:

- a temetőt és annak különböző rendeltetésű épületeinek megközelítését szolgáló utak létesítése,
- a temető bekerítése és védelme,
- ravatalozó működtetése,
- vízvételi lehetőség biztosítása,
- hulladékgyűjtők elhelyezése,
- nyilvántartás készítése.

A nyilvántartás vezetésének megkönnyítéséhez a temető területét sírhelytáblákra (parcellákra) és azokat sorokra osztják. A nyilvántartásba minden temetést be kell vezetni. Az elhunytakról pedig betűrendes névmutatót kell készíteni.

Kártevőirtás

Ott ahol nem megfelelő a településtartisztaság, illegális hulladéklerakók találhatóak, vagy nem megfelelő a hulladéklerakó telep üzemeltetése önkormányzatoknak gyakran adnak feladatot a különféle rágcsálók és rovarok. A településtartisztaságot a rovarok elszaporodása tovább rontja, fertőzéseket okozhatnak és terjeszthetnek. Időnként tehát, ha erre szükség van, elkerülhetetlen az irtásuk és a fertőtlenítés.

Szükség esetén az önkormányzatok megrendelik a szolgáltatást, melyet az ÁNTSZ szakemberei, vagy hatósági engedéllyel végző vállalkozók elvégzik a munkát.

Az alkalmazott szerek (vegyszerek) környezeti hatásai

Az alkalmazott vegyszerekkel kapcsolatosan a leggyakrabban elkövetett hiba, hogy azokból a kívánt mennyiségnél többet használnak fel. Előfordul az is, hogy nem kellő gondossággal végzik a munkát és a felhasznált szerek csak kis százalékban jutnak el a célzott élőlényhez. Ilyenkor a többi szétszóródik a környezetben. Túlnyomó részük a talajba és a vizekbe jut ahol aztán felhalmozódnak. Onnan már nem kell sok idő ahhoz, hogy a táplálékláncba jussanak. Ezúton is károsítják az emberi egészséget. Másrészt a szétszórás, permetezés alkalmával, mint légszennyezőanyagok jutnak a légzőszervekbe.

Az alkalmazott szerekkel szemben támasztott követelmények:

- nagyfokú szelektivitás,
- kevés mellékhatással rendelkezzenek,

- környezet barát, lebomló anyag legyen.

Módszerek:

- kémiai irtás,
- biológiai irtás,
- egyéni védekezés.

Szúnyoggyérítés

A szúnyoginvázió elsősorban a vízparti turizmust, a vendégforgalmat, de a lakosságot is érintő fontos kérdés. Magyarországon kb. 25 szúnyogfajnak van részben járványügyi jelentősége, részben közegészségügyi ártalma. A hazai szúnyogfajoknak járványügyiileg két megbetegedés, a malária és a nyugat-nílusi láz terjesztésében van szerepük. A szúnyogok által terjesztett fertőző betegségek elleni védekezés az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat (ÁNTSZ) feladata. Az ÁNTSZ folyamatosan nyilvántartja a fertőző betegségeket, így azokkal szemben a szükséges intézkedések azonnal végrehajthatók.

A szúnyoggyérítés módszerei:

- légi-kémiai eljárás,

Eredményességét nagyon sokféle tényező befolyásolja pl. az időjárás. Továbbá valamennyi érintett területen szükséges elvégezni a munkálatokat.

- biológiai hatóanyagú szer alkalmazása,

A módszer a csípő-szúnyogot még lárva állapotában elpusztítja. A biológiai szer nem káros a nem csípő-szúnyogokra. A kémiai módszereknél eredményesebb, hatékonyabb és a környezetet, a hasznos rovarvilágot sem veszélyeztető eljárás.

Hátránya, hogy drága, alapos vizsgálatokat, megfigyeléseket igényel az alkalmazása előtt. Az ökológusok szerint igen óvatosan kell bánni az ökológiai rendszerekbe történő beavatkozásokkal. Mivel a csípőszúnyogok úgy, mint fogyasztók és úgy, mint egyéb csoportok táplálékforrása is igen fontosak ezért, ha teljesen kipusztítjuk őket felborulhat a terület ökológiai egyensúlya.

24. kép. Légi szúnyogirtás

Az önkormányzatok szúnyoggyérítésre pályázatok alapján választják ki a megfelelő vállalkozót. A kezeléseket Országos Epidemiológiai Központ által kiadott, az Európai Unió előírásaival megegyező módszertani útmutatás alapján szúnyogirtással foglalkozó egyéni vagy társas vállalkozások végzik.

Az egyéni védekezésnek (légy- és szúnyogirtó aeroszol palackok, csípést megelőző rovarriasztók) a természetvédelmi területeken van nagy jelentősége, mivel ezeken a területeken minden más módszer alkalmazását el kell kerülni.

Parlagfű mentesítés

A virágpor érzékenység okozta betegségek kiváltói közül kiemelkedik a parlagfű (*Ambrosia elatior*) vagy vadkender (*Cannabis rudecta*), a betyárkóró (*Erigeron Canadensis*), valamint a feketeüröm (*Artemisia vulgaris*). Az allergiás megbetegedések közül az allergiás nátha vagy szénanátha és az asztma a leggyakoribb, melyeknek legfőbb kiváltója a parlagfű (*Ambrosia elatior* L). A nyálkahártyatünetek a parlagfű virágzási időszakában – júliustól októberig – jelentkeznek a betegeknél.

Minden földhasználó, illetve ingatlantulajdonos köteles a károsítók ellen védekezni, ha azok más, különösen a szomszédos termelők növénytermelési, növényvédelmi biztonságát vagy az emberi egészséget bármely módon veszélyeztetik. A védekezési munkák során köteles figyelembe venni az integrált növénytermesztés alapelveit, továbbá a környezet és a természet védelmét.

Akár nagyobb összeggel is büntethető az, aki nem irtja a parlagfűvet. Az ide vonatkozó szabályok szigorodnak és az ellenőrzések is egyre gyakoribbak. Minden ingatlan tulajdonos köteles az adott év június 30. napjáig az ingatlanon a parlagfű virágbimbójának kialakulását megakadályozni, és ezt követően ezt az állapotot a vegetációs időszak végéig folyamatosan fenntartani. A jogszabályok lehetőséget biztosítanak arra, hogy azokon a telkeken, ahol a tulajdonosok vagy használók nem irtják a parlagfűvet, ezt a hatóság végezze el, ill. közérdekű védekezést rendeljen el. A hatósági irtás költségét a telek tulajdonosának vagy használójának meg kell fizetnie és még növényvédelmi bírsággal is sújthatják. A közérdekű védekezést elvégző vállalkozó az érintett területre beléphet, ott a szükséges védekezést elvégezheti. Erre való jogosultságát kérésre köteles igazolni. A közérdekű védekezést a hatóság a lezárt terület felnyitásával, az ott tartózkodó személyek akarata ellenére is megtarthatja, illetve elvégeztetheti.

Fertőtlenítés

Az áradások alkalmával olyan területek is víz alá kerülnek ahol mérgező anyagokat helyeztek el (növényvédő szerek) vagy más, szennyezést okozó anyagok találhatóak. Igen gyakran fertőző szennyvizeket, hígtrágyát mos ki az áradás és ezzel rengeteg baktérium kerül a vizekbe, melyek az ivóvizet elfertőzik. A legfontosabb feladat áradások idején a kutak lezárása és a tiszta víz eljuttatása a fertőzött területekre.

Az áradás levonulása után az önkormányzatok együttműködve a megyei katasztrófavédelmi igazgatóságokkal és a területileg illetékes egészségügyi és állategészségügyi szolgálatokkal, az ÁNTSZ megyei szervezeteivel haladéktalanul megkezdik a fertőtlenítést. A víz visszavonulása után az önkormányzatok a közterületeken, a lakosok pedig saját ingatlanaikon fertőtlenítettek. A fertőtlenítésbe mindig be kell vonni az ÁNTSZ megyei szervezeteit.

A víz mellett fertőzővé válik minden olyan anyag, ami a vízzel érintkezett, így a homok és a homok zsákok is. Gondoskodni kell ezeknek az elszállításáról és ártalmatlanításáról.

Egyre több olyan állatokra és emberekre egyformán veszélyes kórokozók jutnak be az országba, amelyeknek a terjedését meg kell akadályozni. Példaként elég említeni a madárinfluenzát. Egyetlen megoldás az állatok elpusztítása és az érintett területek fertőtlenítése.

Kikerülhetnek ártalmas anyagokat tartalmazó hulladékok a környezetbe, szállítás közben a közutakra balesetek vagy emberi gondatlanág miatt.

Mindezek mellett szinte mindenhol fertőtlenítünk, a folyamat mindennapos gyakorlattá vált. A használt fertőtlenítőszer vegyi anyagok, használatuk nagy odafigyelést igényel.

Ebrendészeti feladatok

Ebnyilvántartás, eboltás

Az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről szóló 2008. évi XLVI. törvény hatályba lépésével, 2008. szeptember 1-ével megszűntek a jegyző eboltással és ebnyilvántartással kapcsolatos feladatai. A továbbiakban az ebtulajdonosok a jegyzőtől nem kapnak felszólítást az elmaradt oltás pótlására.

25. kép. Megváltozott az ebek oltásának rendje

Az említett törvény hatályba lépésével bővült a magán állatorvosok feladata, kötelezettsége, mivel a Magyar Állatorvosi Kamaráról, valamint a magán állatorvosi tevékenység gyakorlásáról szóló 1995. évi XCIV. törvény értelmében az ebek kötelező veszettség elleni immunizálásának elvégzésén túl az ebenkénti nyilvántartást is a magán állatorvosok végzik.

Az eb tartója a veszettség elleni védekezés részletes szabályairól szóló 164/2008. (XII. 20.) FVM rendelet értelmében 2009. január 1-től az illetékes magán állatorvosnak köteles bejelenteni,

- ha az állata a három hónapos kort elérte,
- elhullott, vagy elkóborolt,
- új tulajdonoshoz került.

Az állattartó továbbra is köteles minden három hónaposnál idősebb ebet veszettség ellen, saját költségén az állat állategészségügyi felügyeletét ellátó magán állatorvossal beoltatni az alábbiak szerint:

- a három hónapos kort elérteket 30 napon belül,
- az első oltást követően 6 hónapon belül,
- ezt követően évenként.

Kóbor ebek befogása Kóbor állatok begyűjtése

Budapest területén a kóbor ebek befogása külön jogszabály szerint fővárosi feladat, amit a Fővárosi Közterület Felügyelet Állategészségügyi és Ebrendészeti Telepe végez. A lakosság közvetlenül is bejelentheti a közterületen észlelt kóbor ebet.

26. kép. Hol a gazdi?

Állattetemek elszállítása

Az állat tulajdonosa saját költségén köteles az állattetem elszállításáról, ártalmatlanná tételéről gondoskodni. Sajnos ezen a területen sok hiányosság tapasztalható. Több településen gondot okoz az elpusztult kisállatok tetemének elszállítása.

Ha az állat tulajdonosa ismeretlen, vagy ismeretlen helyen tartózkodik, az állati eredetű melléktermék elszállítása az önkormányzatot, vagy a közút kezelőjét terheli. Ha a tulajdonos ismertté válik, a felmerült költségeket köteles az önkormányzatnak, illetve a közút kezelőjének megtéríteni.

Összefoglalás

Lapozza végig a jegyzetet és készítsen könnyen áttekinthető vázlatot!

Milyen területek maradtak ki az anyagból? Az Ön településén milyen közzolgáltatásokat végeztet az önkormányzat, és milyen továbbiakra lenne lakossági igény?

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

A területhasználatokkal kapcsolatos feladat lehetőséget ad a tanulóknak egy szervesen összetartozó témakör alapos elsajátításához. Az aktuális feladatot a tanítási órán a tanár irányításával beszéljék meg közösen, majd kezdjék el otthon az önálló adatgyűjtést. Tervezzünk jó előre, hogy minden feladat elvégzésére legyen elegendő idő.

A tanulók érdeklődése szerint további feladatokat adhatunk. Kiselőadás, prezentáció készítése az alábbi témákból:

- Településem természeti és táji értékeinek megismerése és bemutatása.
- Természeti terület helyi védelemre történő javaslata, bemutatás, indoklás, hasznosítási ötletek.
- Településem épített értékeinek megismerése és bemutatása.
- Egy épület helyi védelemre történő javaslata, bemutatás, indoklás, hasznosítási ötletek.
- Lakossági igények, elvárások (település megnevezése), a településüzemeltetés területén.
- Mennyire elégedett Ön lakóhelyén az ellátás színvonalával? Lakossági felmérés.
- További témákat kérhetünk a tanulóktól is. Ők a településüzemeltetés milyen nehézségeivel találkoztak már a lakosság oldaláról.

Az elkészült projektmunkák bemutatására és értékelésére szánjunk elegendő időt. Őrizzük meg a tanulók munkáit, jó hasznát vesszük majd a következő évfolyamokon, mint szemléltető, bemutató anyagnak.

Felkínálhatunk tanulóinknak más témaköröket a településüzemeltetés területéről, számtalan projekt feladatot lehet készíteni akár csoportosan is.

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

1. feladat

Rendszerezze a közszolgáltatásokat igénybevételük szerint, írjon a táblázat üresen maradt mezőibe egy-két példát!

Közszolgáltatások			
Közüzemi szolgáltatások		Kommunális szolgáltatások	
Tartós igénybevétel	Egyszeri/alkalomszerű igénybevétel	Kötelező jellegű	Egyéb

2. feladat

Hogyan osztályozható az épületek élettartama?

3. feladat

Nevezze meg az egyes területhasználatokat!

Területhasználatok	
Építési használatra (beépítésre) szánt területek	
Beépítésre nem szánt terület	

4. feladat

Egészítse ki a táblázatot!

Kártevőirtására alkalmazott módszerek	A kártevőirtás során alkalmazott szerekkel szemben támasztott követelmények

5. feladat

Soroljon fel néhány, a közlekedés környezetet terhelő hatásának csökkentésére alkalmas lehetőséget!

Blank writing area with horizontal lines for listing solutions.

MUNKANYAG

MEGOLDÁSOK

1. feladat

Közszolgáltatások			
Közüzemeltetések		Kommunális szolgáltatások	
Tartós igénybevétel	Egyszeri/alkalomszerű igénybevétel	Kötelező jellegű	Egyéb
közműves ivóvíz, energiaellátás, világítás,	vasút, posta,	hulladékkezelés, szennyvízkezelés, kéményseprés	Köztemető, közterületek,

2. feladat

Épületek élettartamának osztályozása

Funkcionális élettartam: amíg az épület használható állapotban van, amíg funkcióját betölti.

Műszaki élettartam: amíg az épületszerkezetek a velük szemben támasztott elvárásoknak megfelelnek.

Gazdasági élettartam: amíg az anyagi ráfordítások megtérülnek, érdemes javítani, felújítani, vagy már annyira amortizálódott az épület, hogy jobb lebontani.

3. feladat

Területhasználatok	
Építési használatra (beépítésre) szánt területek	Lakóterület
	Vegyés
	Gazdasági
	Üdülőterület
	Különleges terület
Beépítésre nem szánt terület	Közlekedési- és közműelhelyezési, hírközlési
	Zöld
	Erdő
	Mezőgazdasági
	Vízgazdálkodási

	Természetközeli
	Különleges

4. feladat

Kártevőirtására alkalmazott módszerek	A kártevőirtás során alkalmazott szerekkel szemben támasztott követelmények
kémiai irtás	nagyfokú szelektivitás
biológiai irtás	kevés mellékhatással rendelkezzenek
egyéni védekezés	környezet barát, lebomló anyag legyen

5. feladat

műszaki fejlesztés

ésszerűbb közlekedési rendszerek kifejlesztése

közlekedésszervezés

felhasznált üzemanyag mennyisége és minősége

alternatív üzemanyagok használata, elektromos meghajtású járművek,

metró- és villamos vonalak bővítése

IRODALOMJEGYZÉK

FELHASZNÁLT IRODALOM

Ágostháziné dr. Eördögh Éva, dr. Gilyén Nándor, dr. Haszmann Iván, Tóth Ernő: Épületdiagnosztika. Műszaki Könyvkiadó 1999. 21. oldal.

Berczik András, Dr. László Tivadar, Pataky Tibor: Városgazdaságtan. Műegyetemi Kiadó 1994

Cégvezetés. XIII. évfolyam 6. szám.

<http://cegvezetes.cegnet.hu/2005/6/a-rozsdaovezetben-rejlo-lehetosegek>

AJÁNLOTT IRODALOM

Ágostháziné dr. Eördögh Éva, dr. Gilyén Nándor, dr. Haszmann Iván, Tóth Ernő: Épületdiagnosztika. Műszaki Könyvkiadó 1999. 21. oldal.

Michelberger Pál. Közlekedési stratégia a 21. század elején. Műszaki tudomány és a változó világ. 2000.06.10.

A(z) 1242-06 modul 023-as szakmai tankönyvi tartalomeleme felhasználható az alábbi szakképesítésekhez:

A szakképesítés OKJ azonosító száma:	A szakképesítés megnevezése
54 850 02 0000 00 00	Természet- és környezetvédelmi technikus
54 851 01 0000 00 00	Települési környezetvédelmi technikus

A szakmai tankönyvi tartalomelem feldolgozásához ajánlott óraszám:

15 óra

MUNKANYELV

MUNKANYAG

A kiadvány az Új Magyarország Fejlesztési Terv
TÁMOP 2.2.1 08/1-2008-0002 „A képzés minőségének és tartalmának
fejlesztése” keretében készült.

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap
társfinanszírozásával valósul meg.

Kiadja a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet
1085 Budapest, Baross u. 52.

Telefon: (1) 210-1065, Fax: (1) 210-1063

Felelős kiadó:
Nagy László főigazgató